

KHOA CNTT & TRUYỀN THÔNG
BM KHOA HỌC MÁY TÍNH

MẠNG NƠ-RON NHÂN TẠO
ARTIFICIAL NEURAL NETWORK

Giới thiệu

Mạng nơ-ron nhân tạo (Artificial neural network - ANN)

- Mô hình hoá hoạt động của hệ thần kinh con người
- Được nghiên cứu lần đầu vào năm 1943 (McCulloch và Pitts, 1943)
- Perceptron: thể hệ đầu tiên của mạng nơ-ron (Rosenblatt, 1958)
 - Mô phỏng quá trình hoạt động của thị giác con người

Giới thiệu

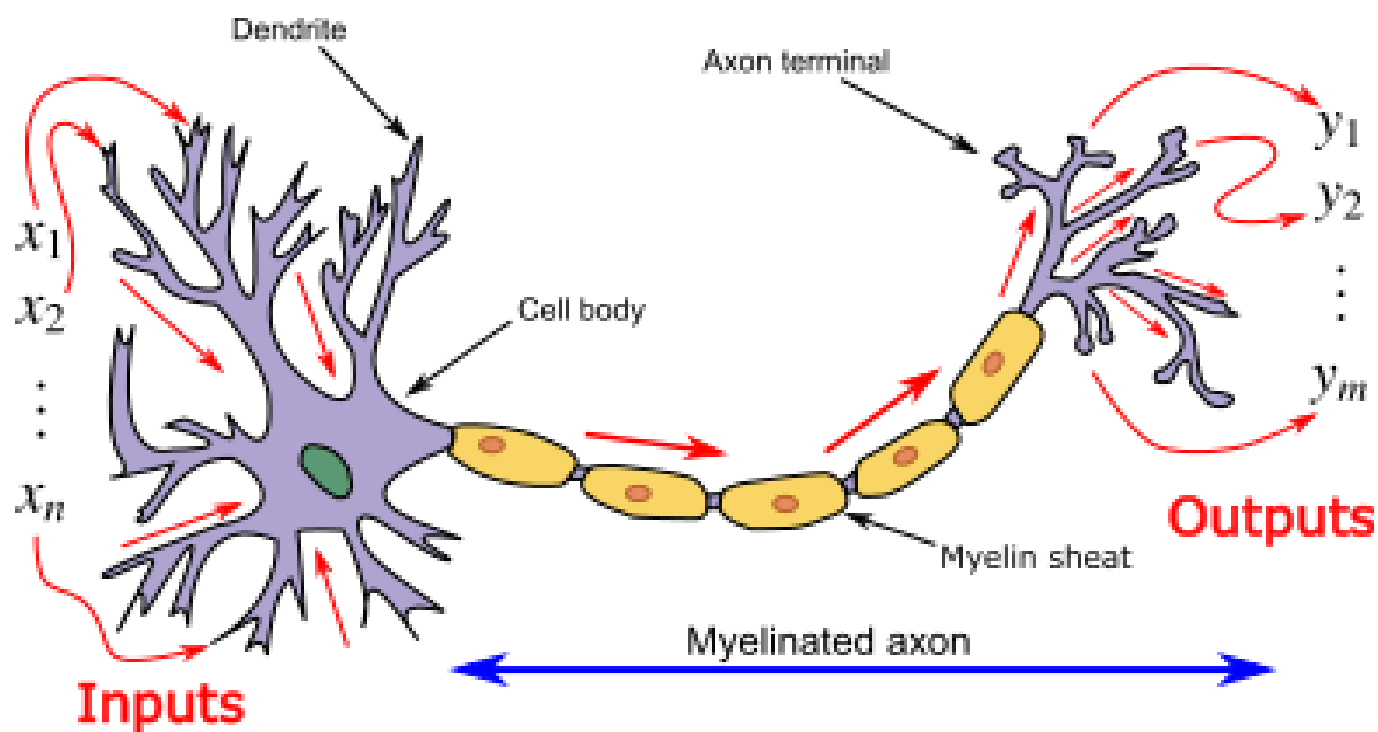
Lịch sử

- 1943, McCulloch & Pitts đưa ra mô hình nơ-ron đầu tiên
- 1982, Mô hình mạng nơ-ron hồi tiếp của Hopfield
- 1984, Mạng nơ-ron Kohonen hay còn gọi là Bản đồ tự tổ chức (SOM)
- 1985, Mạng nơ-ron đa tầng (MLP)

Mô hình mạng nơ-ron khác

– Mạng nơ-ron tích chập (Convolutional NN) của Yan LeCun.

Giới thiệu nơ ron sinh học

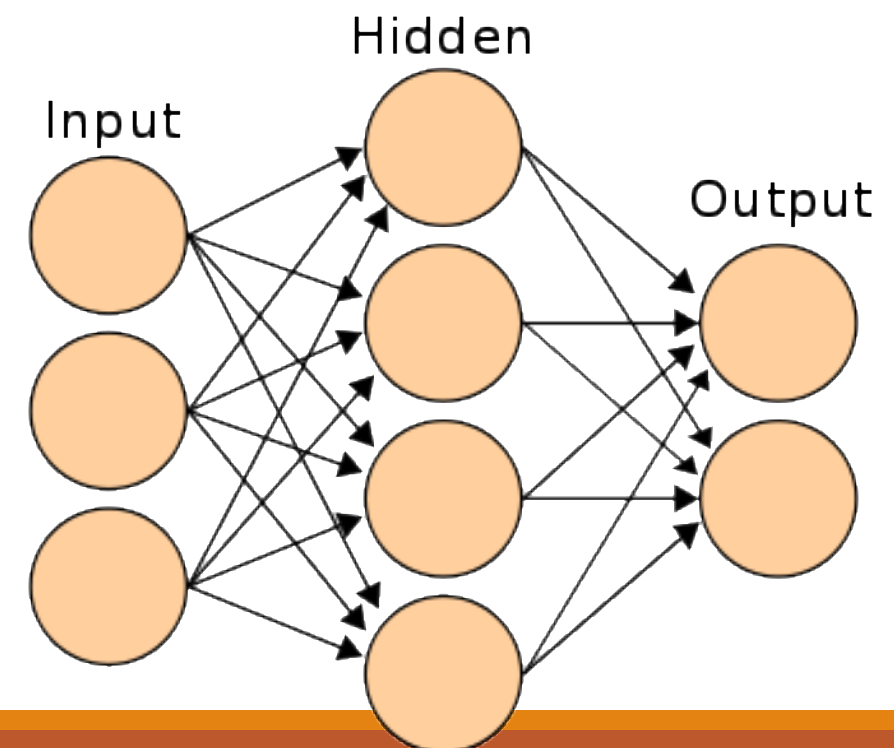

- Thân nơ-ron với nhân bên trong (gọi là soma), là nơi tiếp nhận hay phát ra các xung động thần kinh.
- Một hệ thống dạng cây các dây thần kinh vào (gọi là dendrite) để đưa tín hiệu tới nhân nơ-ron
- Đầu dây thần kinh ra (gọi là sợi trục axon) phân nhánh dạng hình cây. Chúng nối với các dây thần kinh vào hoặc trực tiếp với nhân tế bào của các nơ-ron khác thông qua các khớp nối (gọi là synapse). Có hai loại khớp nối, khớp nối kích thích (excitatory) sẽ cho tín hiệu qua nó để tới nơ-ron còn khớp nối ức chế (inhibitory) có tác dụng làm cản tín hiệu tới nơ-ron.

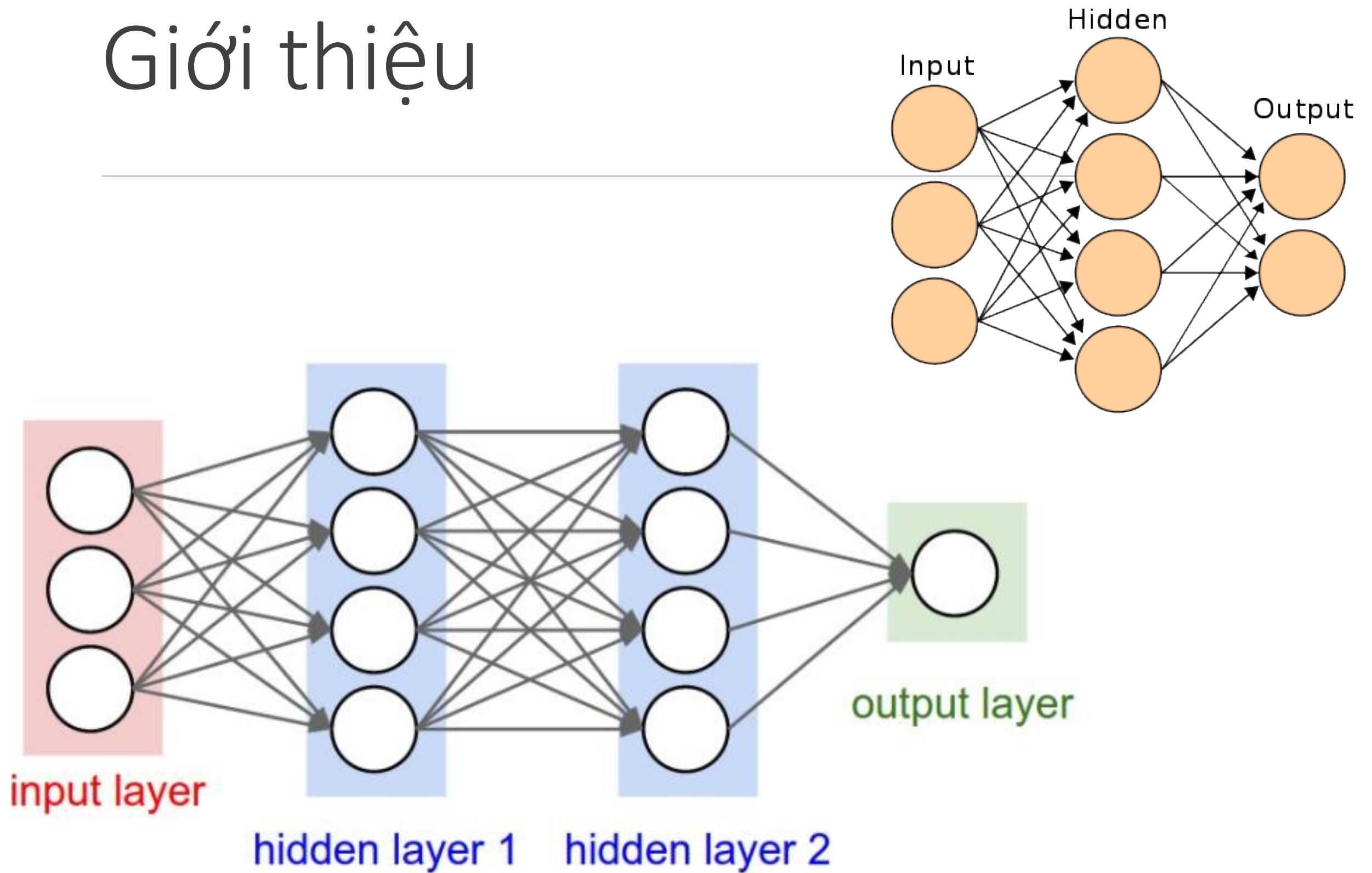
Giới thiệu

Mạng nơ-ron nhân tạo hay thường gọi ngắn gọn là **mạng nơ-ron** là một **mô hình toán học** hay **mô hình tính toán** được xây dựng dựa trên các **mạng nơ-ron sinh học**. Nó gồm có một nhóm các **nơ-ron nhân tạo** (nút) nối với nhau, và xử lý thông tin bằng cách truyền theo các kết nối và tính giá trị mới tại các nút (cách tiếp cận connectionism đối với **tính toán**).

Trong nhiều trường hợp, mạng nơ-ron nhân tạo là một **hệ thống thích ứng** (*adaptive system*) tự thay đổi cấu trúc của mình dựa trên các thông tin bên ngoài hay bên trong chảy qua mạng trong quá trình học.

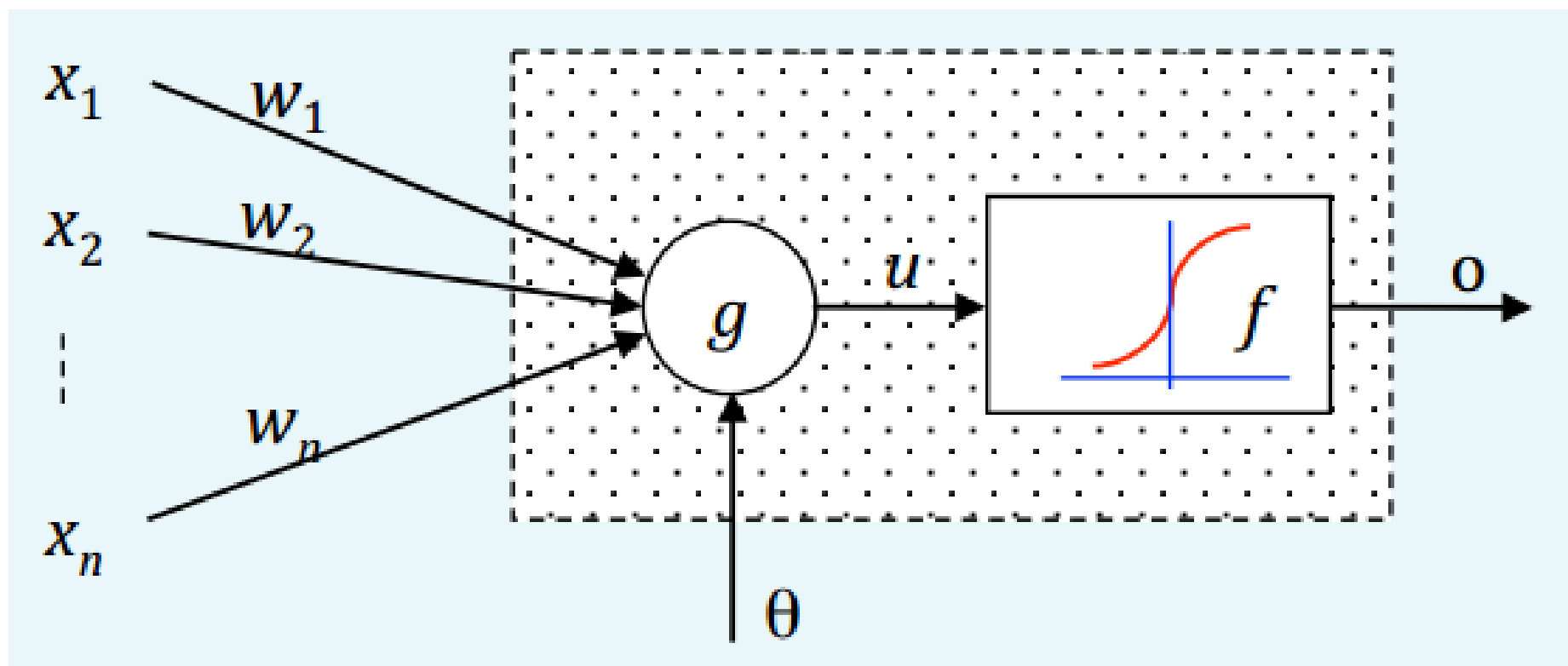
Giới thiệu

Mô hình nơ-ron McCulloch & Pitts

Nơ-ron: đơn vị tính toán cơ bản/đơn vị của tất cả các mạng nơ-ron:

- n đầu vào, 1 tham số, 1 đầu ra
- Hàm mạng/hàm kết hợp
- Hàm kích hoạt/hàm truyền

w_i : trọng số

θ : ngưỡng (threshold), độ lệch (bias)

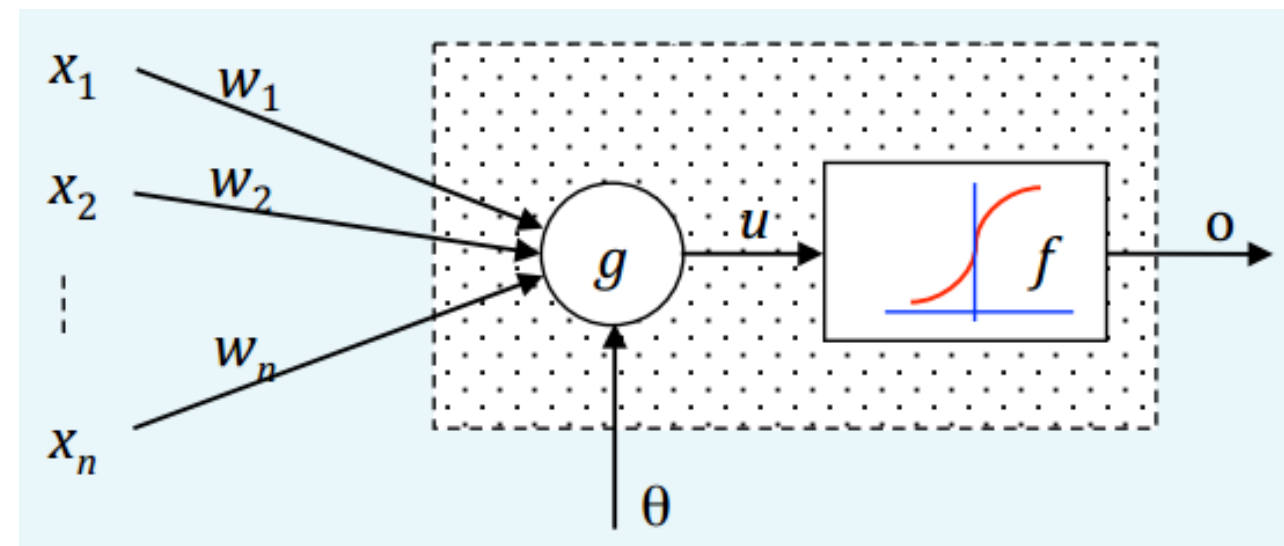
Mô hình nơ-ron McCulloch & Pitts

Nơ-ron: đơn vị tính toán cơ bản/đơn vị của tất cả các mạng nơ-ron:

- n đầu vào, 1 tham số, 1 đầu ra
- Hàm mạng/hàm kết hợp

$$u = g(x) = \theta + \sum_{i=1}^n w_i x_i$$

- Hàm kích hoạt/hàm truyền

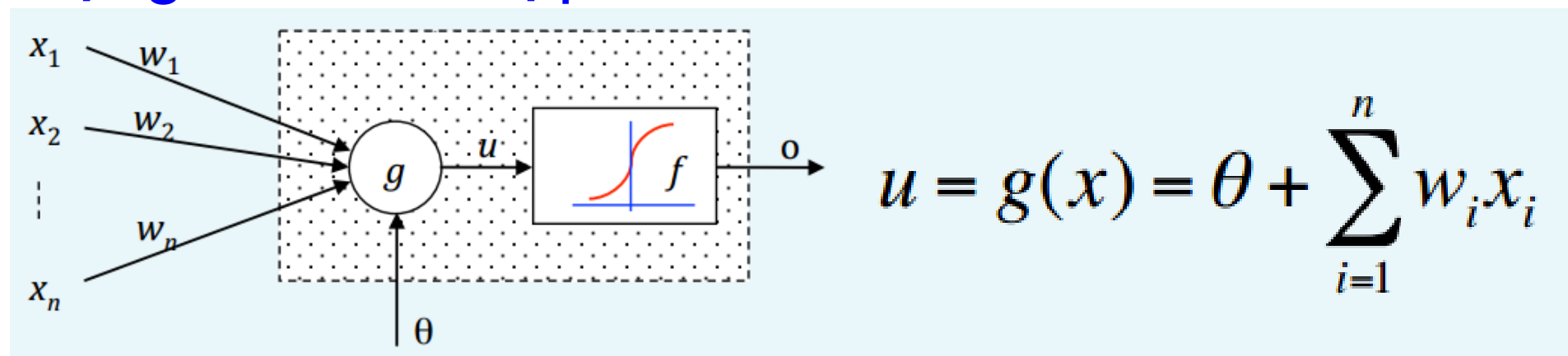
w_i : trọng số

θ : ngưỡng (threshold), độ lệch (bias)

Mô hình nơ-ron McCulloch & Pitts

Nơ-ron: đơn vị tính toán cơ bản/đơn vị của tất cả các mạng nơ-ron:

- n đầu vào, 1 tham số, 1 đầu ra
- Hàm mạng/hàm kết hợp

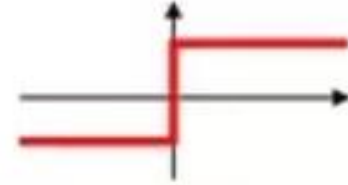
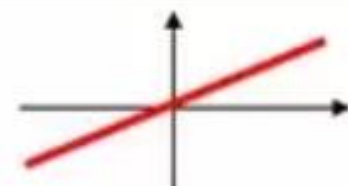

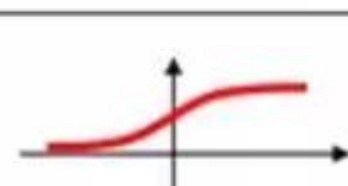
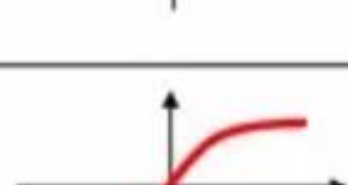
- Hàm kích hoạt/hàm truyền

Đầu ra

$$o = f(u) = f(g(x))$$

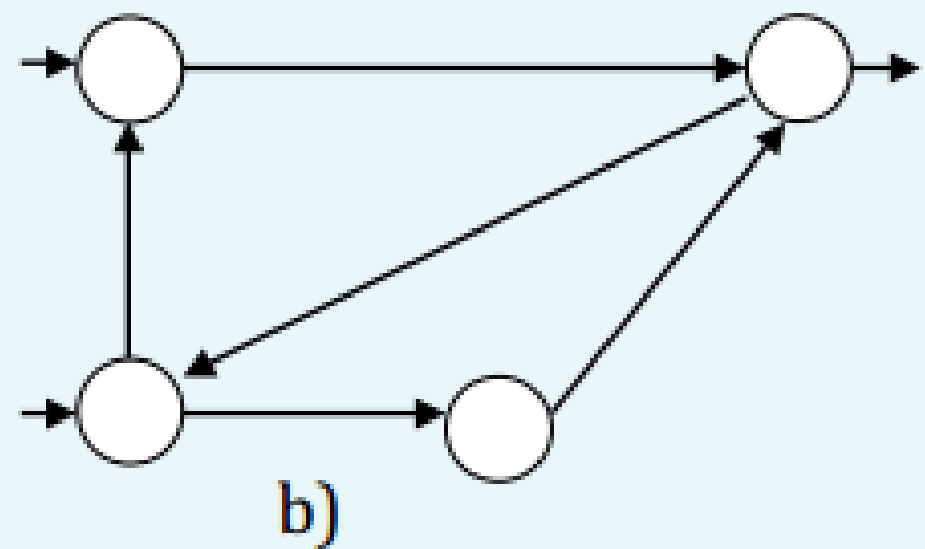
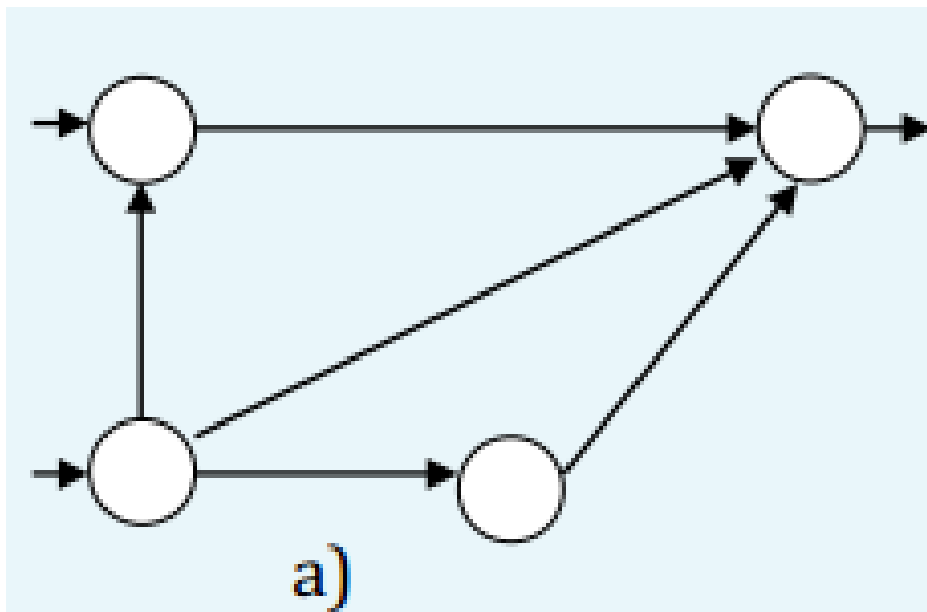
$$f(u) = \frac{1}{1 + e^{-u}} \quad f'(u) = f(u)[1 - f(u)]$$

Hàm kích hoạt/ hàm truyền

Activation function	Equation	Example	1D Graph
Unit step (Heaviside)	$\phi(z) = \begin{cases} 0, & z < 0, \\ 0.5, & z = 0, \\ 1, & z > 0, \end{cases}$	Perceptron variant	
Sign (Signum)	$\phi(z) = \begin{cases} -1, & z < 0, \\ 0, & z = 0, \\ 1, & z > 0, \end{cases}$	Perceptron variant	
Linear	$\phi(z) = z$	Adaline, linear regression	
Piece-wise linear	$\phi(z) = \begin{cases} 1, & z \geq \frac{1}{2}, \\ z + \frac{1}{2}, & -\frac{1}{2} < z < \frac{1}{2}, \\ 0, & z \leq -\frac{1}{2}, \end{cases}$	Support vector machine	
Logistic (sigmoid)	$\phi(z) = \frac{1}{1 + e^{-z}}$	Logistic regression, Multi-layer NN	
Hyperbolic tangent	$\phi(z) = \frac{e^z - e^{-z}}{e^z + e^{-z}}$	Multi-layer NN	

Kiến trúc mạng

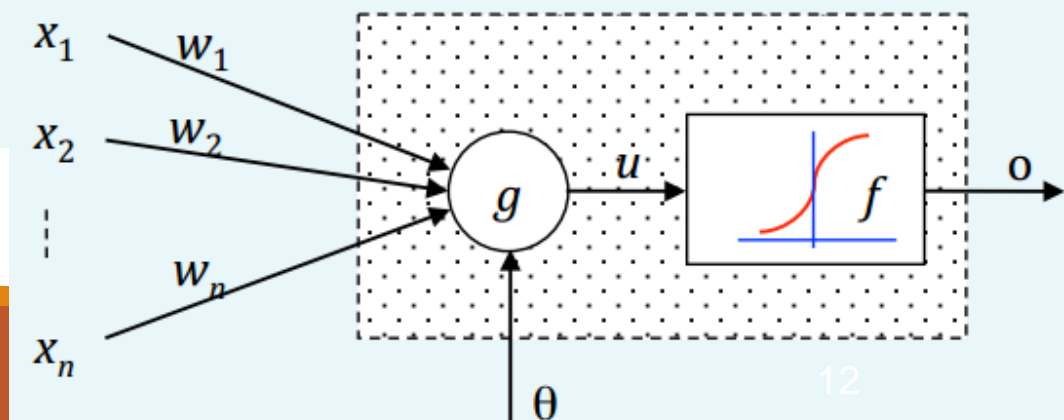
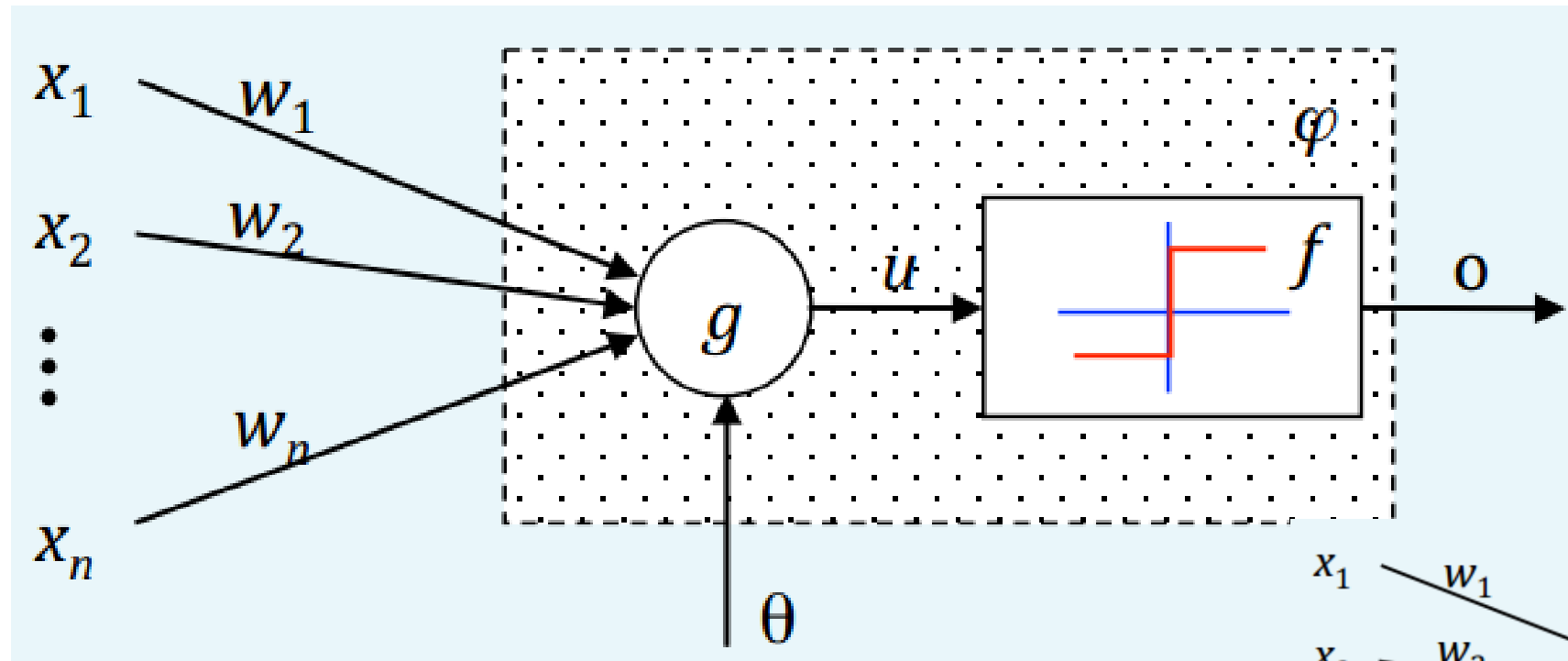
- Mạng truyền thẳng (forward)
- Mạng hồi tiếp (feedback)

Mô hình perceptron

Mô hình perceptron

- Do Rosenblatt đề xuất năm 1958
- Tương tự như mô hình nơ-ron của McCulloch&Pitts
- Perceptron tuyến tính có ngưỡng
- n đầu vào, 1 ngưỡng, 1 đầu ra

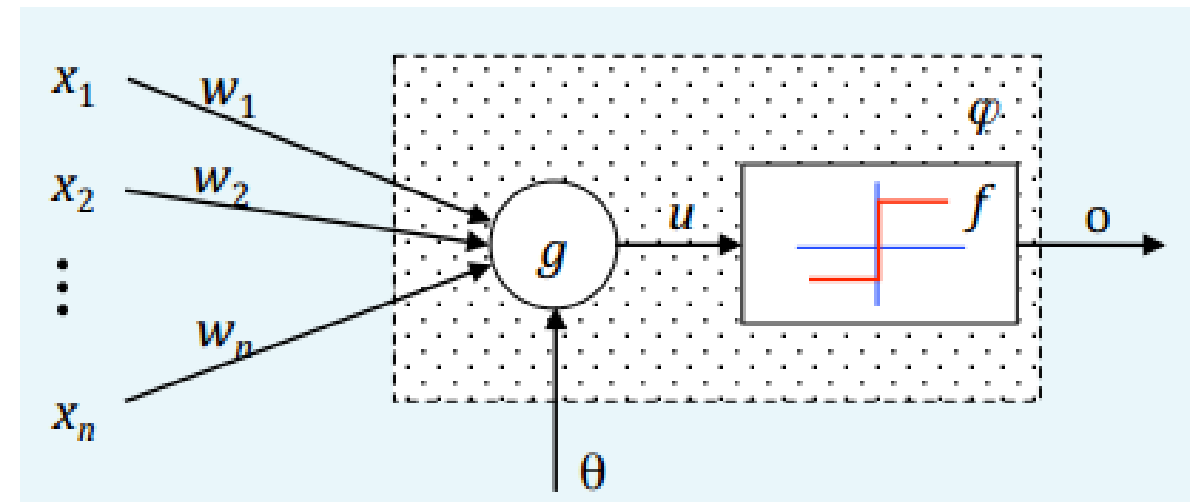

Mô hình perceptron

Perceptron tuyến tính có ngưỡng

- n đầu vào, **1 ngưỡng**, 1 đầu ra
- Hàm mạng tuyến tính

$$u = g(x) = \theta + \sum_{i=1}^n w_i x_i$$

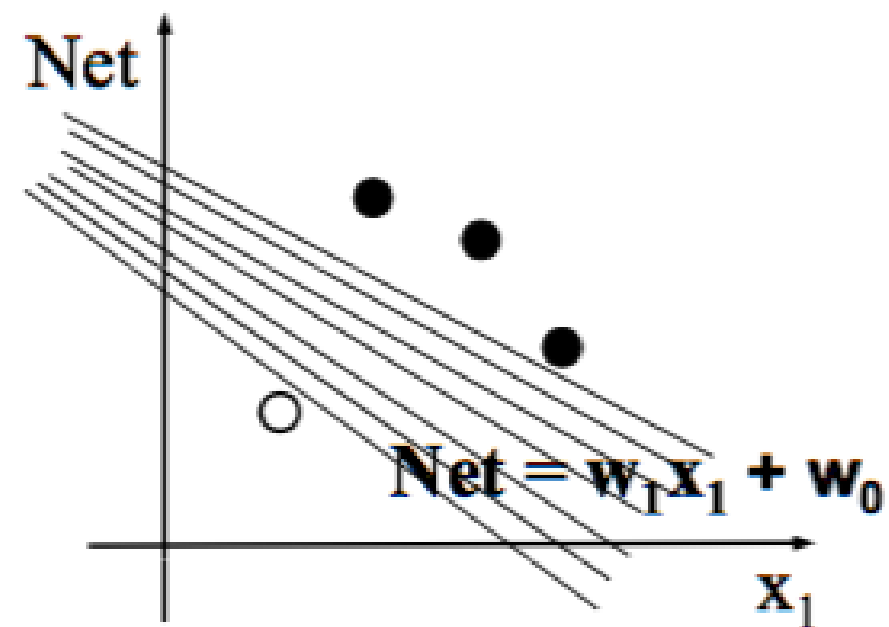
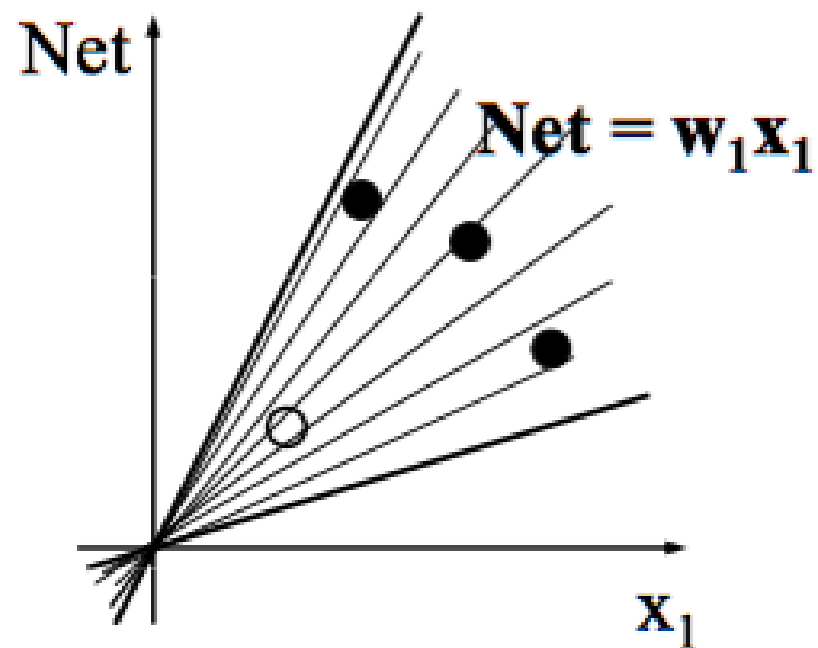
- Hàm kích hoạt là hàm ngưỡng

$$o = f(u) = f(g(x)) = \begin{cases} 1 & g(x) \geq 0 \\ 0 & g(x) < 0 \end{cases}$$

$$o = f(u) = f(g(x)) = \begin{cases} 1 & g(x) \geq 0 \\ -1 & g(x) < 0 \end{cases}$$

Ý nghĩa của giá trị theta

$$u = g(x) = \theta + \sum_{i=1}^n w_i x_i$$

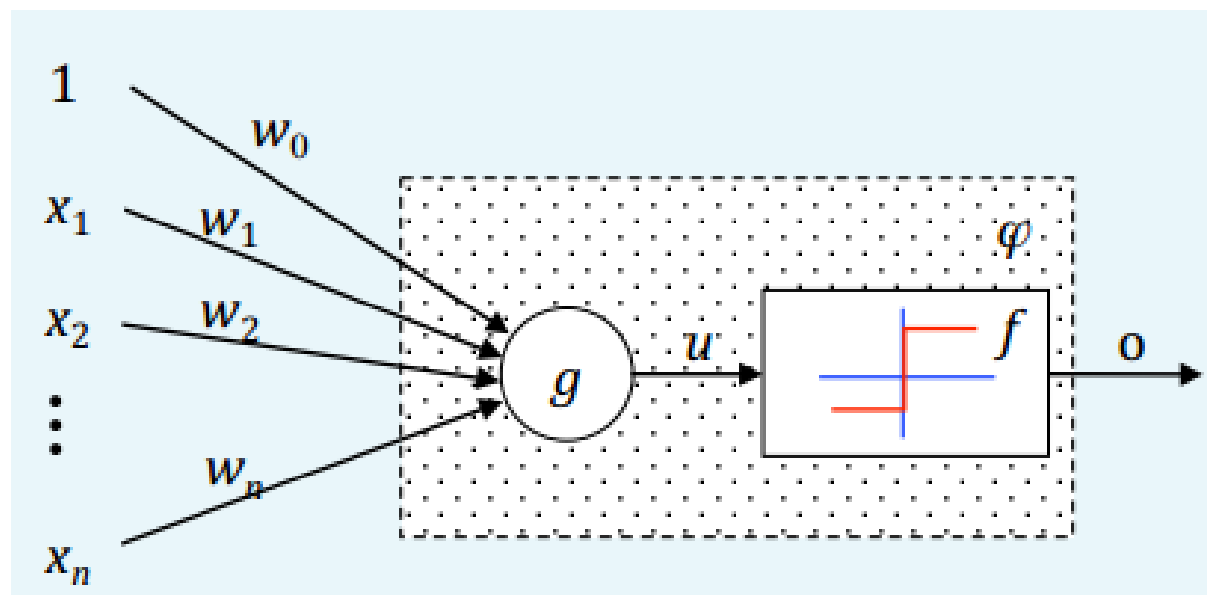

Mô hình perceptron

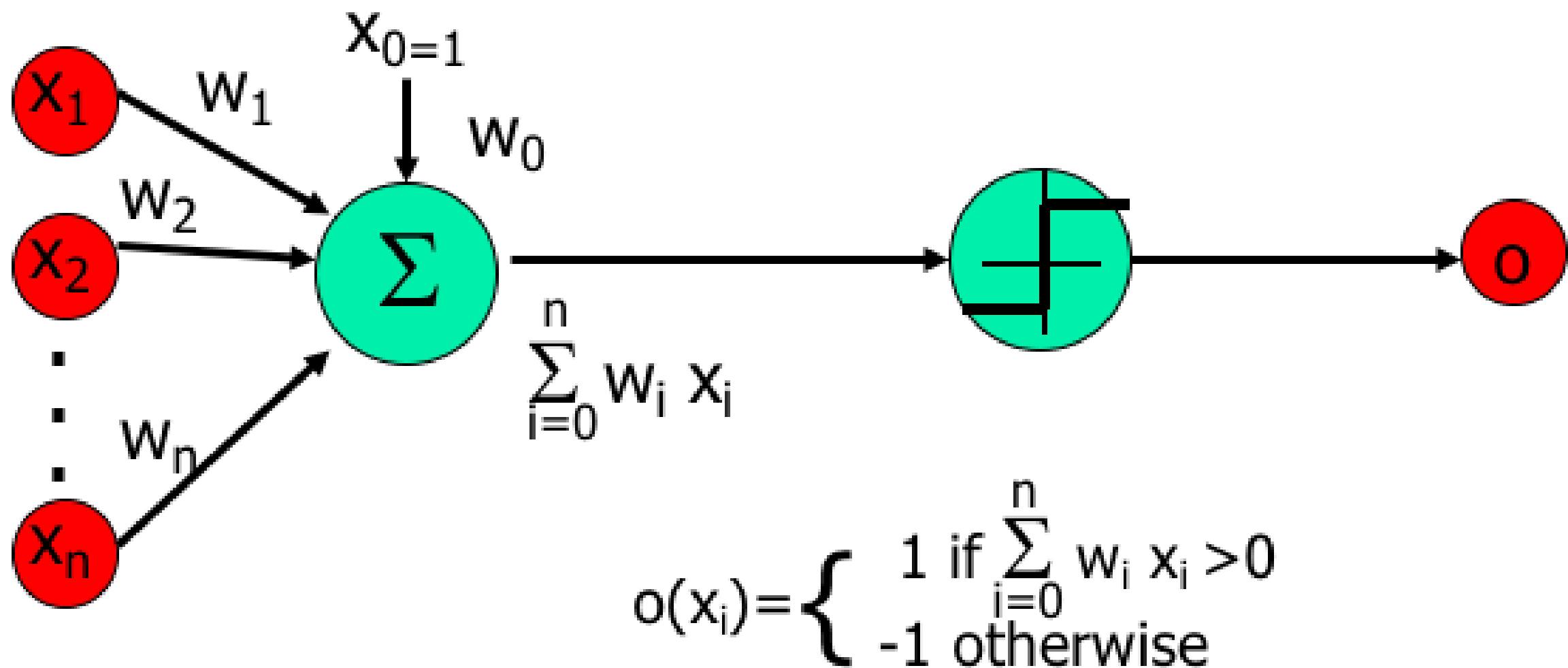
Perceptron **tuyến tính không ngưỡng**

- $n + 1$ đầu vào, 1 đầu ra
- Đầu vào giả x_0 luôn có giá trị 1, $w_0 = \theta$
- Hàm mạng tuyến tính

$$u = g(x) = \sum_{i=0}^n w_i x_i$$

Mô hình perceptron

Huấn luyện perceptron

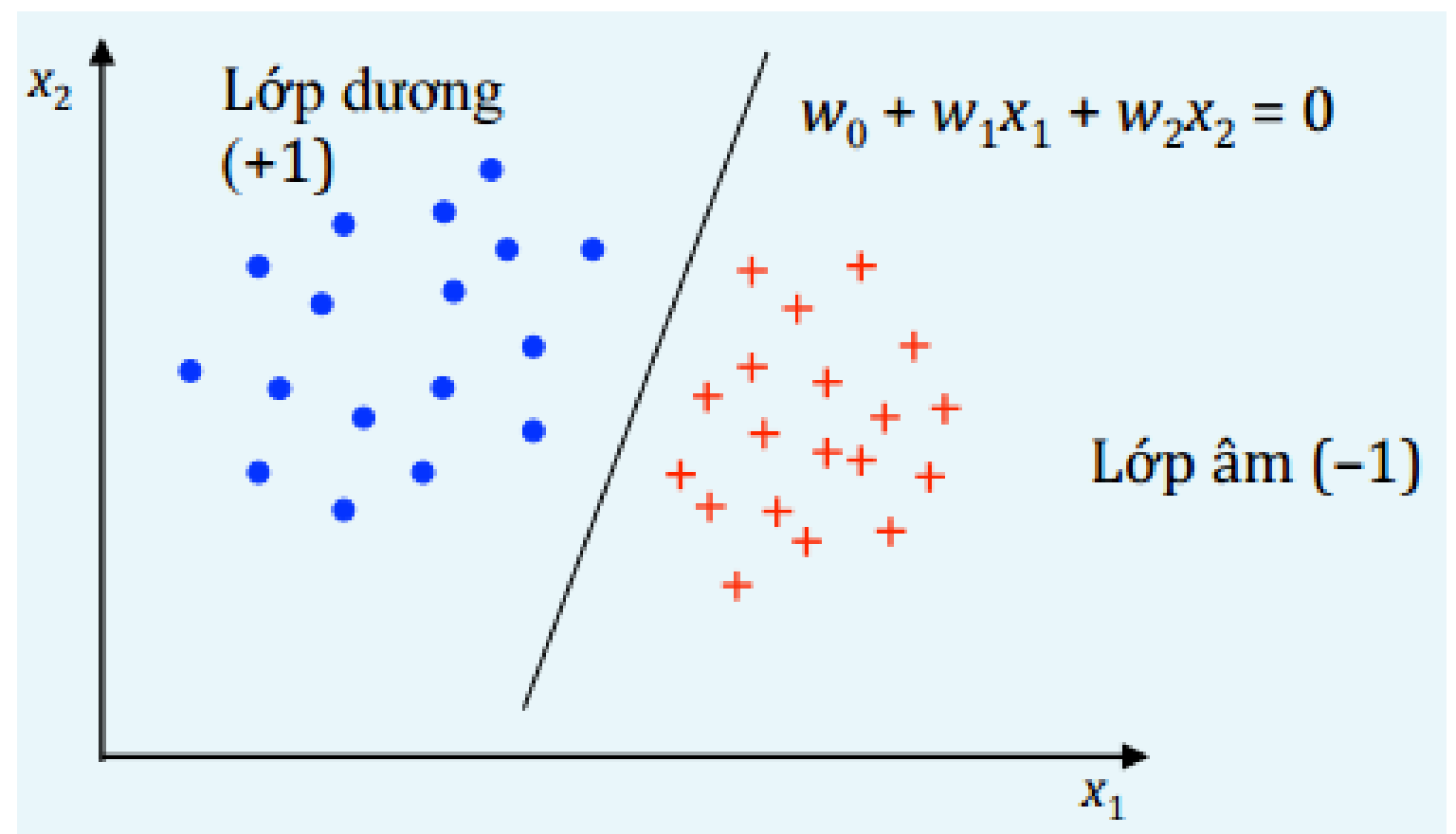
- Huấn luyện - Dạy cho perceptron
 - **Tìm kiếm n tham số:** $w_0, w_1, w_2, \dots, w_n$ sao cho đầu ra của nơ-ron phù hợp với giá trị mong muốn của tất cả dữ liệu học nhất.
- **Dữ liệu đầu vào:**
 - Tập các mẫu huấn luyện
 - Mỗi mẫu huấn luyện gồm: véc-tơ đặc trưng x và nhãn y .
- **Tham số:**
 - Tốc độ học: η (đọc là eta)
- **Về mặt hình học:**
 - Tìm siêu phẳng tách dữ liệu thành 2 lớp sao cho mỗi lớp về 1 phía của siêu phẳng này.

Mô hình perceptron

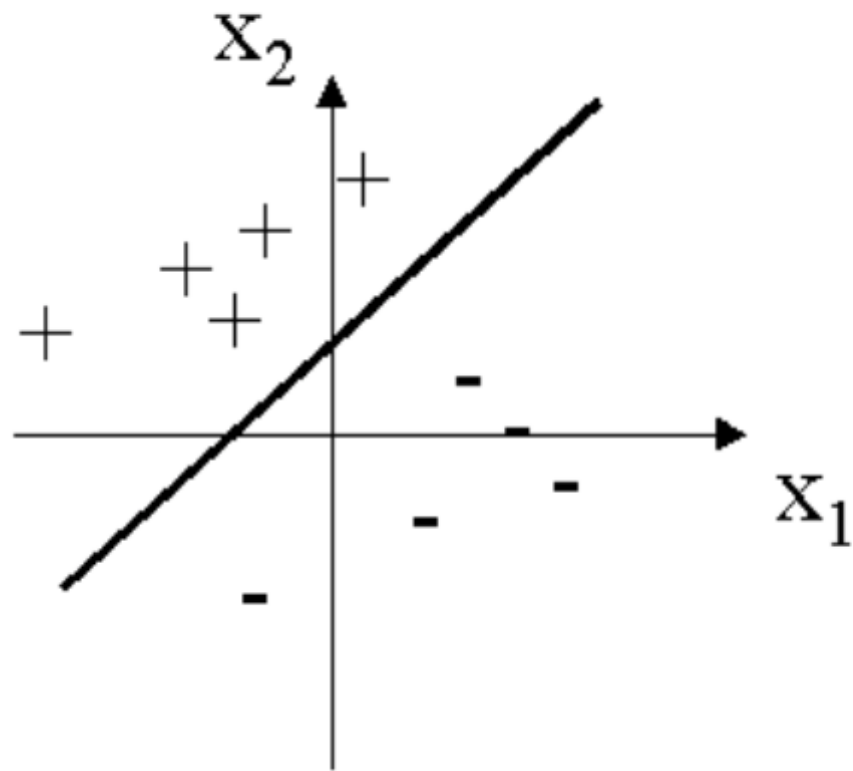
Ý nghĩa hình học

- Phương trình $u = g(x) = 0$ là phương trình của 1 siêu phẳng trong không gian n chiều.

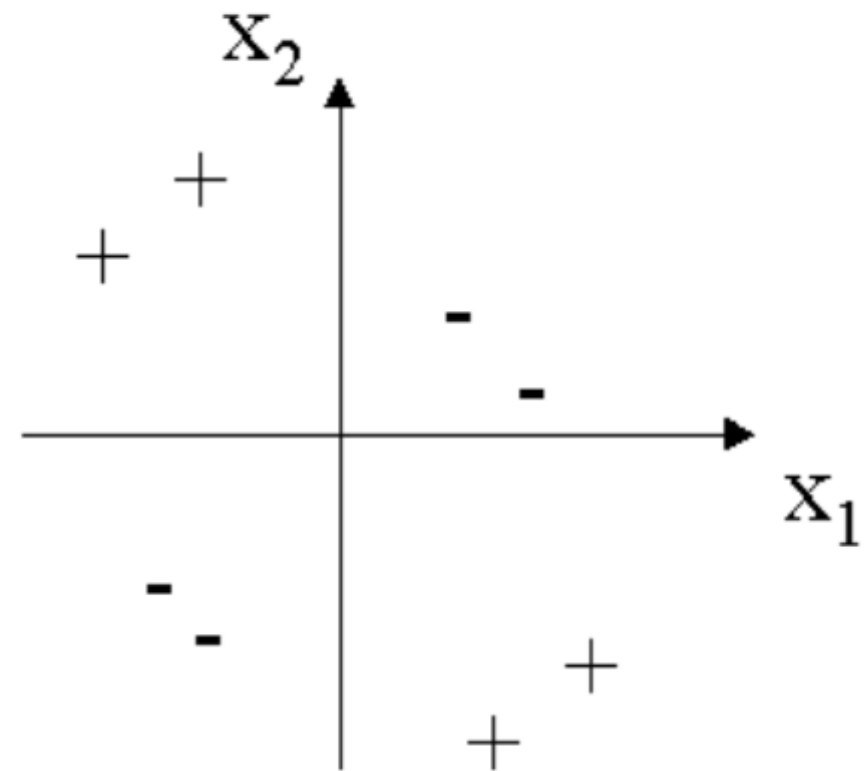
$$u = g(x) = \sum_{i=0}^n w_i x_i = 0$$

Dữ liệu khả tách tuyến tính?

Linearly Separable

Not Linearly Separable

Huấn luyện perceptron

Trường hợp dữ liệu khả tách tuyến tính

- Khởi tạo ngẫu nhiên các w
- Đưa từng mẫu học qua perceptron và quan sát giá trị đầu ra
- Nếu giá trị đầu ra khác với giá trị mong muốn, cập nhật lại các trọng số theo công thức:

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

- Nếu giá trị **output bằng giá trị mong muốn**: trọng số không thay đổi do $y-o = 0$
- Nếu giá trị **output nhỏ hơn giá trị mong muốn**: các trọng số sẽ được tăng một lượng tỉ lệ thuận với thành phần x_j của vector đặc trưng đang xét
- Nếu giá trị **output lớn hơn giá trị mong muốn**: các trọng số sẽ giảm đi một lượng tỉ lệ thuận với đầu vào

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Thiết kế perceptron cho dữ liệu trong bảng
Với các trọng số $w_0 = -0.2$, $w_1 = 0.5$, $w_2 = 0.5$
Tốc độ học: $\eta = 0.15$

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Thiết kế perceptron cho dữ liệu trong bảng

Với các trọng số $w_0 = -0.2$,
 $w_1 = 0.5$, $w_2 = 0.5$

Tốc độ học: $\eta = 0.15$

Đầu vào: x_1, x_2

Đầu ra: y – có 2 giá trị 0-1,
sử dụng hàm kích hoạt ngưỡng {0,1}

Hàm mạng

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

Hàm kích hoạt hay hàm ngưỡng

$$o = f(u) = f(g(x)) = \begin{cases} 1 & g(x) \geq 0 \\ 0 & g(x) < 0 \end{cases}$$

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Đầu vào: x1, x2

Đầu ra: y – có 2 giá trị 0-1,
sử dụng hàm kích hoạt ngưỡng {0,1}

Xác định dữ liệu có khả năng tách tuyến tính?

Cập nhật lại các giá trị w khi giá trị đầu ra khác với giá trị mong muốn

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Thiết kế perceptron
cho dữ liệu trong
bảng

Với các trọng số w_0
 $= -0.2$, $w_1 = 0.5$,
 $w_2 = 0.5$

Tốc độ học: $\eta =$
 0.15

Lần lặp 1:

Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 1,3,4,2

Xét phần tử 1 có vector đặc trưng (0,0) –
 $y_1=0$

Hàm mạng

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

$$U_1 = w_0 + w_1 \cdot x_1 + w_2 \cdot x_2 = -0.2 + 0.5 \cdot 0 + 0.5 \cdot 0 = -0.2$$

$$\text{Do } U_1 < 0 \Rightarrow o_1 = 0$$

Giống với đầu ra thực tế \Rightarrow giữ nguyên

Bài tập

	x1	x2	Y
1	0	0	0
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	1

Lần lặp 1:

Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 1,3,4,2

Xét phần tử 3 có vector đặc trưng (1,0) –
 $y_3=0$

Hàm mạng

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

$$U_3 = w_0 + w_1 * x_1 + w_2 * x_2 = -0.2 + 0.5 * 1 + 0.5 * 0 = 0.3$$

$$\text{Do } U_3 > 0 \Rightarrow o_3 = 1$$

Khác với đầu ra thực tế ($y_3=0$) \Rightarrow cập nhật lại trọng số

$$w_0 = w_0 + 0.15 * (0-1) * 1 = -0.2 - 0.15 = -0.35$$

$$w_1 = w_1 + 0.15 * (0-1) * 1 = 0.5 - 0.15 = 0.35$$

$$w_2 = w_2 + 0.15 * (0-1) * 0 = 0.5 + 0 = 0.5$$

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Lần lặp 1:

Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 1,3,4,2

Xét phần tử 4 có vector đặc trưng (1,1) – $y_4=1$

Hàm mạng

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

$$U_4 = w_0 + w_1 \cdot x_1 + w_2 \cdot x_2 = -0.35 + 0.35 \cdot 1 + 0.5 \cdot 1 = 0.5$$

Do $U_4 > 0 \Rightarrow o_4 = 1$, giữ nguyên trọng số

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Bài tập

Lần lặp 1:

Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 1,3,4,2

Xét phần tử 2 có vector đặc trưng (0,1) –
 $y_2=0$

Hàm mạng

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

$$U_2 = w_0 + w_1 \cdot x_1 + w_2 \cdot x_2 = 0.15$$

$$\text{Do } U_2 > 0 \Rightarrow o_2 = 1$$

Khác với đầu ra thực tế ($y_2=0$) \Rightarrow cập nhật lại trọng số

$$w_0 = w_0 + 0.15 \cdot (0-1) \cdot 1 = -0.35 - 0.15 = -0.5$$

$$w_1 = w_1 + 0.15 \cdot (0-1) \cdot 0 = 0.35$$

$$w_2 = w_2 + 0.15 \cdot (0-1) \cdot 1 = 0.35$$

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Bài tập

Lần lặp 2:
Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 3,1,2,4

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Bài tập

Lần lặp 2:
Xáo trộn thứ tự tập huấn luyện: 3,1,2,4

Lỗi trên tập học $E = 0$

$$w_0 = -0.5$$

$$w_1 = 0.35$$

$$w_2 = 0.35$$

x1	x2	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

$$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - o_i) \cdot x_{ij}, \forall j = 0..n$$

Huấn luyện perceptron

$$E(w) \equiv E(w_0, w_1, \dots, w_n) = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m (y^{(i)} - g(x^{(i)}))^2$$

Trường hợp dữ liệu **không** khả tách tuyến tính

- Cố gắng tìm một siêu phẳng “tốt” nhất
 - **Tốt = lỗi (trên tập học) nhỏ nhất có thể**
- Định nghĩa hàm lỗi **E(w)** theo các trọng số **w** trên tất cả các phần tử của tập học:

$$E(w) \equiv E(w_0, w_1, \dots, w_n) = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m (y_i - \varphi(x_i))^2$$

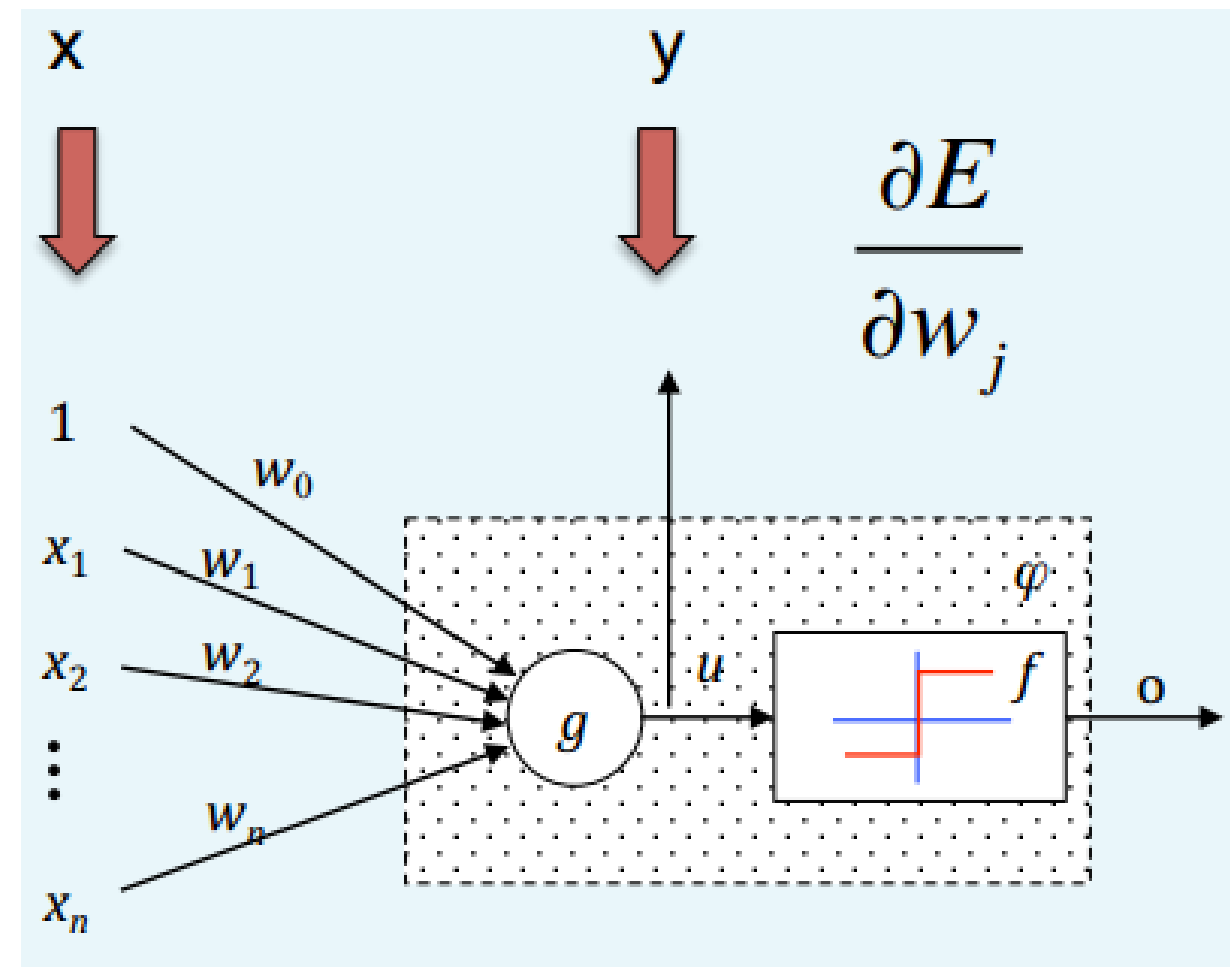
- **Bài toán huấn luyện trở thành tìm w sao cho E(w) nhỏ nhất**

Huấn luyện perceptron

Chú ý:

- Hàm kích hoạt trong trường hợp này được thay bằng hàm tuyến tính $f(u) = u$ hay:

$$\varphi(x_i) = g(x_i) = \sum_{j=0}^n w_j \cdot x_{ij}$$

Ta tối ưu $E(w)$ bằng phương pháp gradient descent

Huấn luyện perceptron

Ta tối ưu $E(w)$ bằng phương pháp gradient descent

Giải thuật:

- Khởi động ngẫu nhiên w
- Cập nhật lại w sao cho E càng lúc càng nhỏ (lặp cho đến khi điều kiện dừng thoả mãn)
- $w = w - \eta \Delta E(w)$
 $= w + \Delta w$ (Với $\Delta w = -\eta \Delta E(w)$)

Gradient của $E(w)$:

$$\frac{\partial E}{\partial w_j} = - \sum_{i=1}^m (y_i - g(x_i)) \cdot x_{ij}$$

$$\nabla E(w) = \begin{pmatrix} \frac{\partial E}{\partial w_0} \\ \frac{\partial E}{\partial w_1} \\ \vdots \\ \frac{\partial E}{\partial w_n} \end{pmatrix}$$

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \frac{\partial}{\partial w_j} \left(\frac{1}{2} \sum_{i=1}^m (y_i - \varphi(x_i))^2 \right) \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m \left\{ \frac{\partial}{\partial w_j} (y_i - \varphi(x_i))^2 \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m \left\{ 2(y_i - \varphi(x_i)) \cdot \frac{\partial}{\partial w_j} (y_i - \varphi(x_i)) \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m \left\{ 2(y_i - \varphi(x_i)) \cdot \frac{\partial}{\partial w_j} (-\varphi(x_i)) \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \sum_{i=1}^m \left\{ (y_i - \varphi(x_i)) \cdot \frac{\partial}{\partial w_j} (\varphi(x_i)) \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= \sum_{i=1}^m \left\{ (y_i - \varphi(x_i)) \cdot \frac{\partial}{\partial w_j} (f(g(x_i))) \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= - \sum_{i=1}^m \left\{ (y_i - \varphi(x_i)) \cdot \frac{\partial f(g(x_i))}{\partial g(x_i)} \cdot \frac{\partial g(x_i)}{\partial w_j} \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= - \sum_{i=1}^m \left\{ (y_i - g(x_i)) \cdot f'(g(x_i)) \cdot \frac{\partial}{\partial w_j} \left(\sum_{k=0}^n w_k \cdot x_{ik} \right) \right\} \\
 \frac{\partial E}{\partial w_j} &= - \sum_{i=1}^m \left\{ (y_i - g(x_i)) \cdot f'(g(x_i)) \cdot x_{ij} \right\}
 \end{aligned} \tag{2.14}$$

ong đó, f' là đạo hàm cấp 1 của f theo g .

Huấn luyện perceptron

$$\frac{\partial E}{\partial w_j} = -\sum_{i=1}^m \{(y_i - g(x_i)) \cdot f'(g(x_i)) \cdot x_{ij}\}$$

trong đó, f' là đạo hàm cấp 1 của f theo g .

Từ đây ta có thể suy ra:

$$\Delta w_j = \eta \cdot \sum_{i=1}^m \{(y_i - g(x_i)) \cdot f'(x_i) \cdot x_{ij}\} \quad (2.15)$$

Vì hàm kích hoạt f là hàm tuyến tính¹ $f(u) = u$, ta có $f'(u) = df/du = 1$.
Lượng cập nhật cho trọng số w_j là:

$$\Delta w_j = \eta \cdot \sum_{i=1}^m \{(y_i - g(x_i)) \cdot x_{ij}\} \quad (2.16)$$

Huấn luyện perceptron

Luật cập nhật w :

- **Luật gradient chuẩn**: cập nhật sau khi xem xét tất cả các phần tử của tập học, cộng dồn Δw
- **Luật Delta**: cập nhật sau khi xét mỗi phần tử của tập học

Huấn luyện perceptron

Luật cập nhật w:

- Luật gradient chuẩn: cập nhật sau khi xem xét tất cả các phần tử của tập học, cộng dồn Δw

$$\theta_j := \theta_j + \alpha \sum_{i=1}^m (y^{(i)} - h_{\theta}(x^{(i)})) x_j^{(i)}$$

Đầu vào:

Tập mẫu huấn luyện $X = \{(x_i, y_i)\}_{i=1, m}$ với $x_i \in R^n$ và $y_i \in \{1, -1\}$

Tốc độ học: η

Dung sai: ε (lỗi lớn nhất có thể chấp nhận được)

Giải thuật:

Khởi tạo ngẫu nhiên các trọng số $w_i, \forall i = 0..n$

repeat

$E = 0$

for $j = 0$ to n do

$\Delta w_j = 0$

end for

Xáo trộn ngẫu nhiên tập mẫu huấn luyện X

for $i = 1$ to m do

$E = E + (y_i - \varphi(x_i))^2$

// Tích lũy lượng cần cập nhật Δw_j cho w_j

for $j = 0$ to n do

$\Delta w_j = \Delta w_j + \eta \cdot (y_i - \varphi(x_i)) \cdot x_i$

end for

end for

// Cập nhật trọng số w_j

for $j = 0$ to n do

$w_j = w_j + \Delta w_j$

end for

until $E < \varepsilon$

Huấn luyện perceptron

Luật cập nhật w:

- **Luật Delta:** cập nhật sau khi xét mỗi phần tử của tập học

```
for i=1 to m, {  
     $\theta_j := \theta_j + \alpha (y^{(i)} - h_{\theta}(x^{(i)})) x_j^{(i)}$   
}
```

Đầu vào:

Tập mẫu huấn luyện $X = \{(x_i, y_i)\}_{i=1,m}$ với $x_i \in R^n$ và $y_i \in \{1, -1\}$

Tốc độ học: η

Dung sai: ε (lỗi lớn nhất có thể chấp nhận được)

Giải thuật:

Khởi tạo ngẫu nhiên các trọng số $w_i, \forall i = 0..n$

repeat

$E = 0$

Xáo trộn ngẫu nhiên tập mẫu huấn luyện X

for $i = 1$ **to** m **do**

$E = E + (y_i - \phi(x_i))^2$

// Cập nhật w_j

for $j = 0$ **to** n **do**

$w_j = w_j + \eta \cdot (y_i - \phi(x_i)) \cdot x_i$

end for

end for

until $E < \varepsilon$

Bài tập

x1	x2	Y
0	0	-1
0	1	1
1	0	1
1	1	1

Cho perceptron với hàm kích hoạt

$$o = f(u) = f(g(x)) = \begin{cases} 1 & g(x) \geq 0 \\ -1 & g(x) < 0 \end{cases}$$

Thiết kế perceptron cho dữ liệu trong bảng

Với các trọng số khởi tạo $w_0 = -0.5$, $w_1 = 0.4$, $w_2 = 0.5$

Tốc độ học: $\eta = 0.2$

Bài tập

Thiết kế perceptron cho dữ liệu trong bảng
Với các trọng số khởi tạo $w_0 = -0.5$, $w_1 = 0.4$, $w_2 = 0.5$
Tốc độ học: $\eta = 0.2$

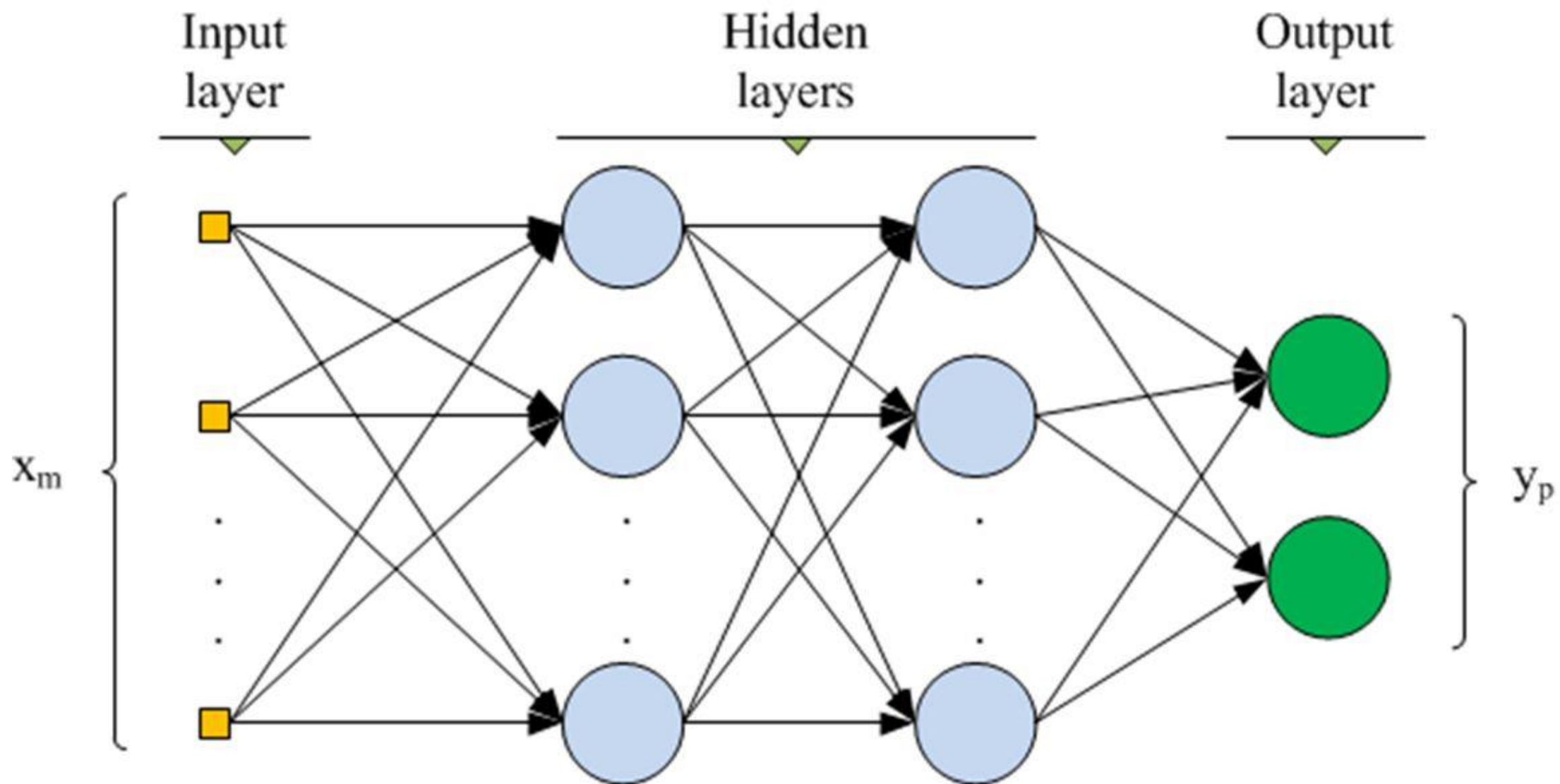
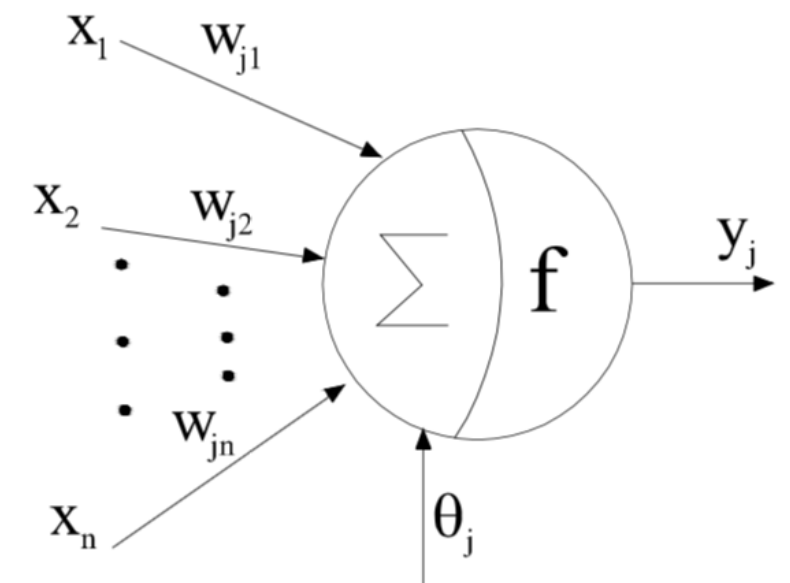
x1	x2	Y
0	0	-1
0	1	1
1	0	1
1	1	1

Cho perceptron với hàm kích hoạt

$$o = f(u) = f(g(x)) = \begin{cases} 1 & g(x) \geq 0 \\ -1 & g(x) < 0 \end{cases}$$

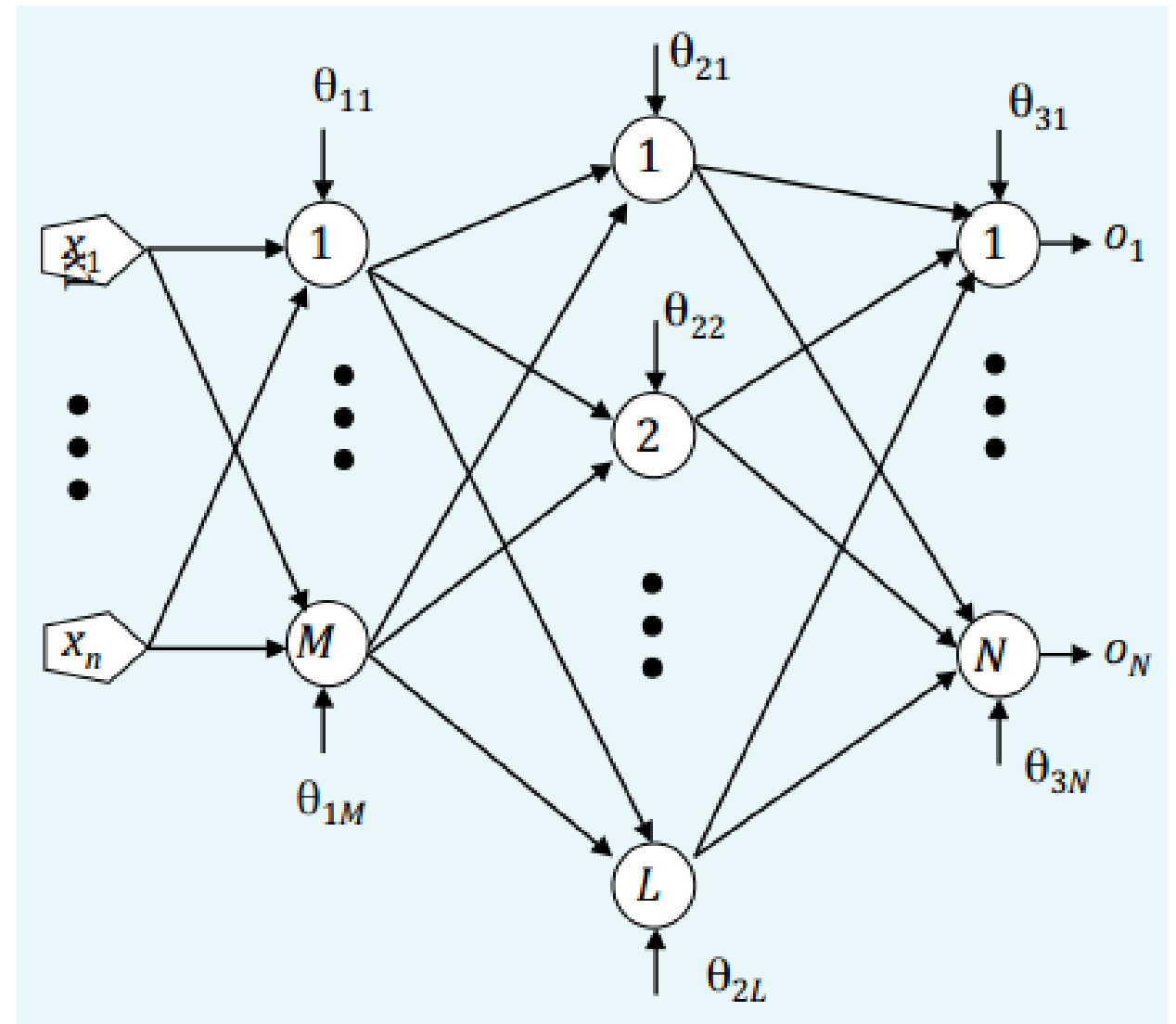
1. Huấn luyện perceptron theo luật gradient chuẩn
2. Huấn luyện perceptron theo luật delta

Mạng Nơron đa tầng

Mạng nơ-ron đa tầng

- Mạng nơ-ron truyền thẳng
- Nơ-ron:
 - hàm mạng tuyến tính
 - hàm kích hoạt phi tuyến, liên tục và khả vi (có thể lấy vi phân được)
 - Sigmoid
 - Hyperpolic tangent

Mạng nơ-ron đa tầng (MLP)

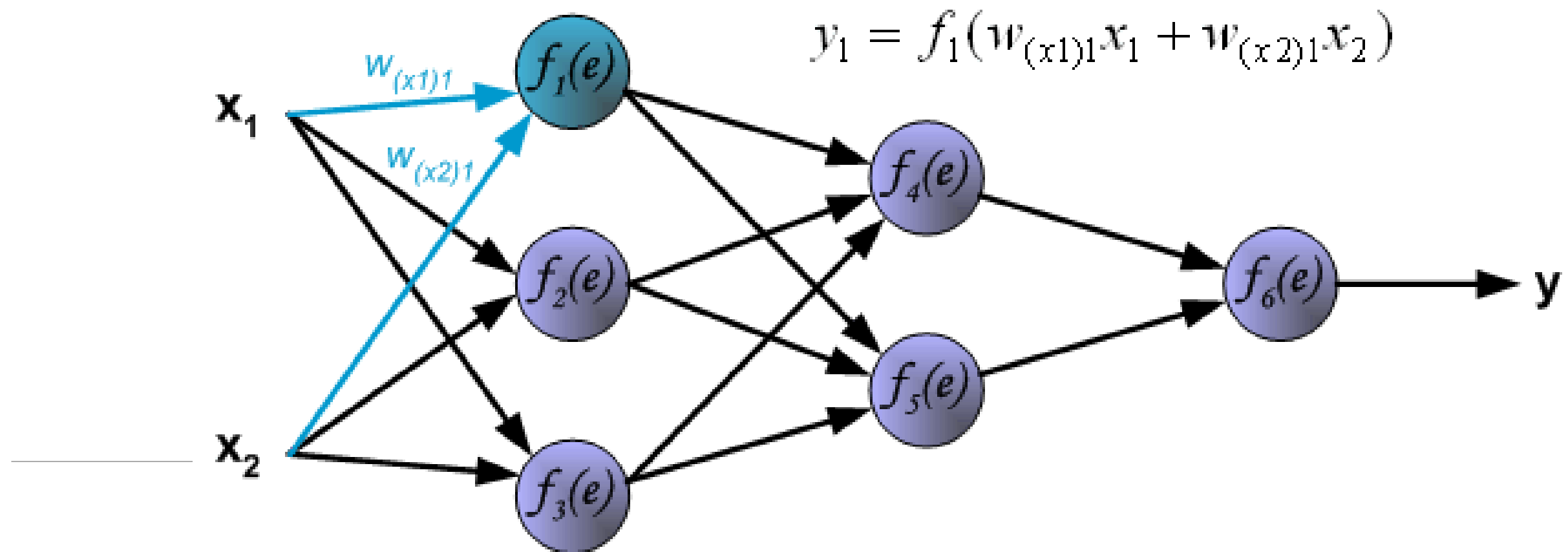
Huấn luyện mạng MLP:

- **Giải thuật lan truyền ngược (back propagation)**

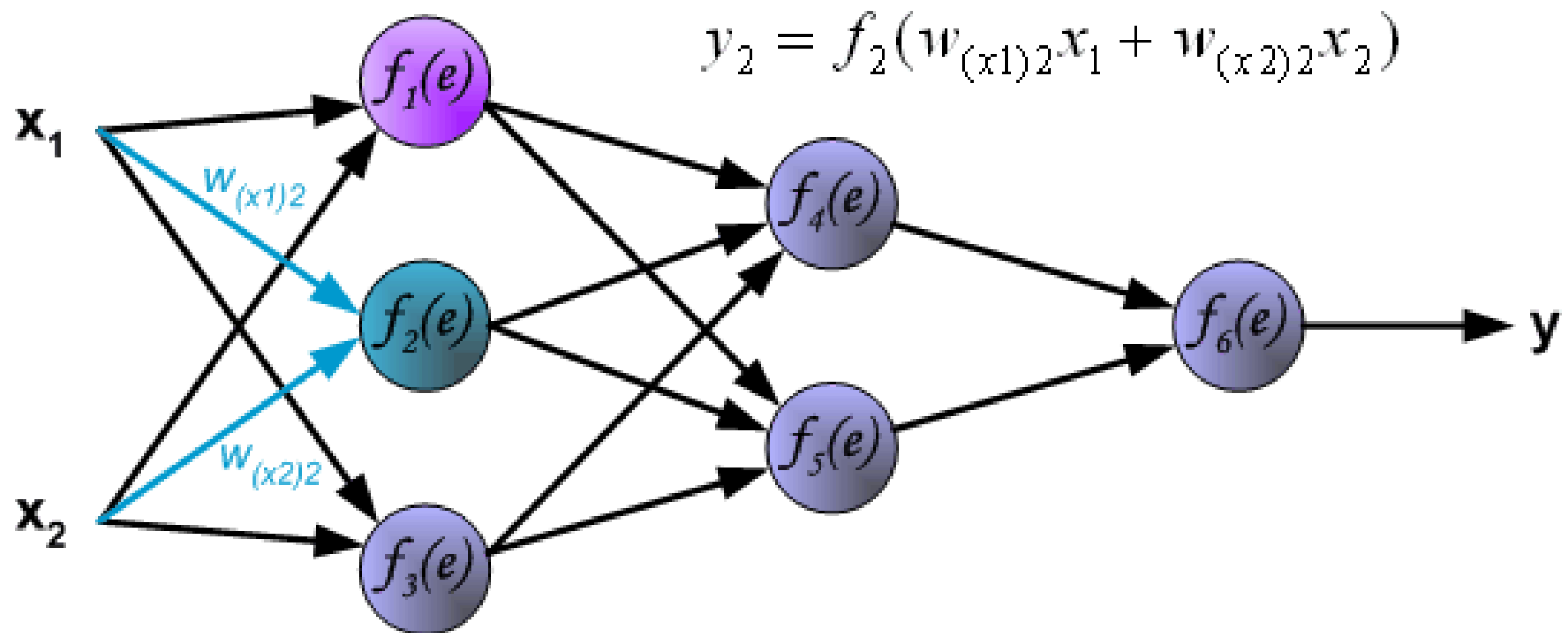
Yan Le Cun đề xuất năm 1986 - tổng quát hoá luật Delta

- Định nghĩa hàm lỗi: bình phương sai khác giữa đầu ra và đầu ra mong muốn
- Tính toán lỗi
- Lan truyền lỗi từ đầu ra ngược trở về đầu vào để cập nhật các trọng số w . Trọng số được cập nhật dựa trên gradient của hàm lỗi.

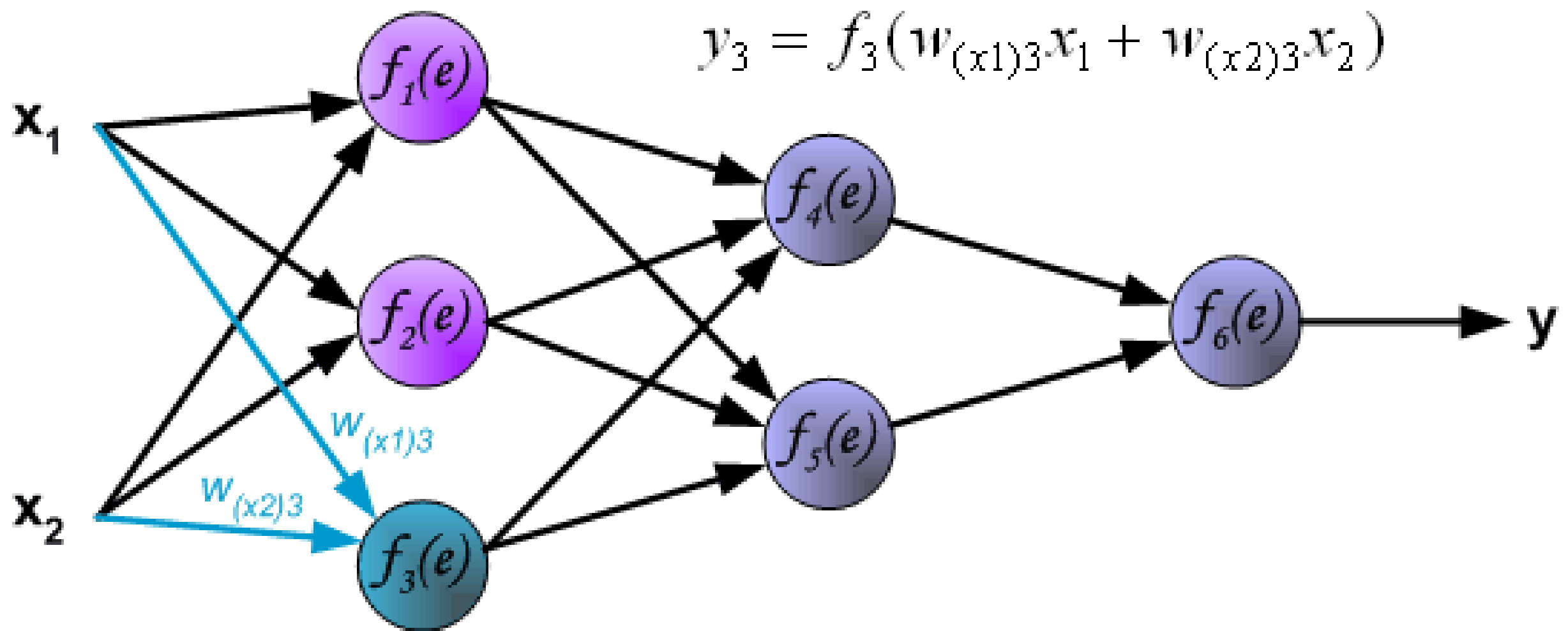
Mạng nơ-ron MLP

Mạng nơ-ron MLP

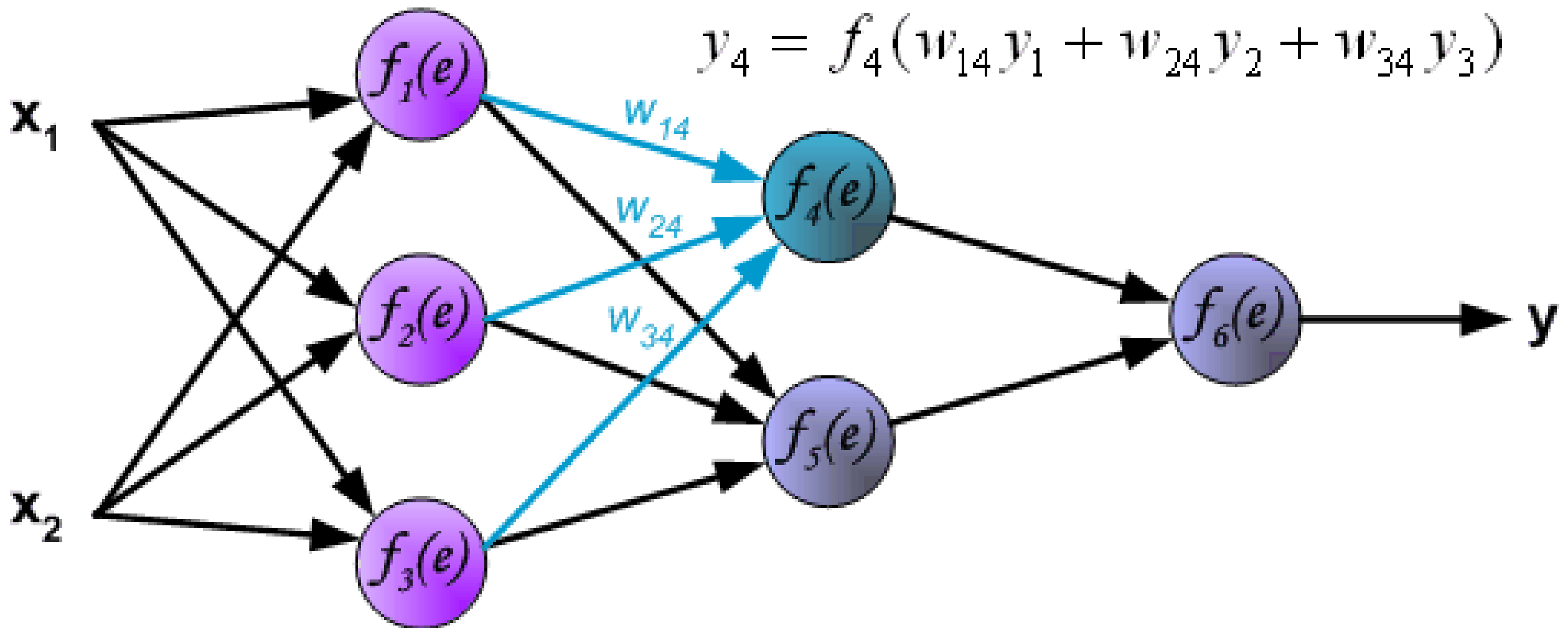

Mạng nơ-ron MLP

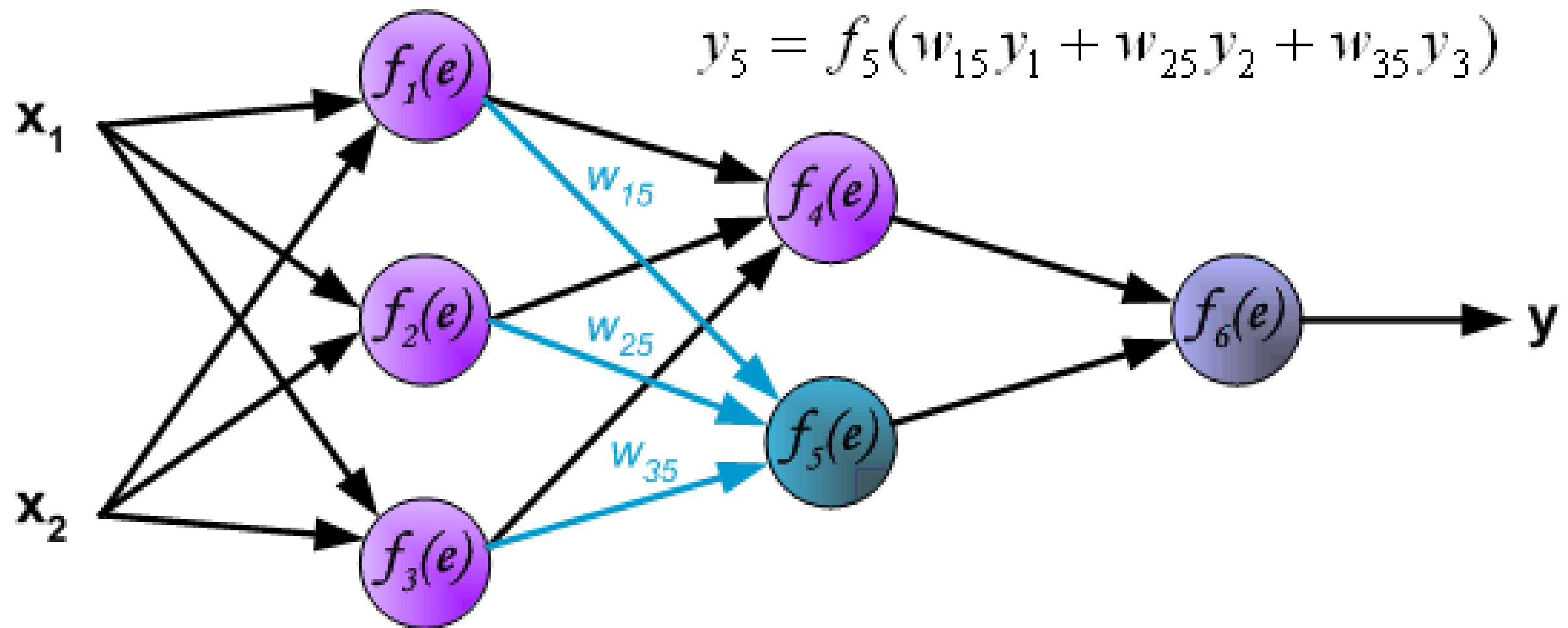

Mạng nơ-ron MLP

w_{mn} là trọng số nối kết giữa đầu ra của nơron m và đầu vào của nơron n ở tầng kế tiếp

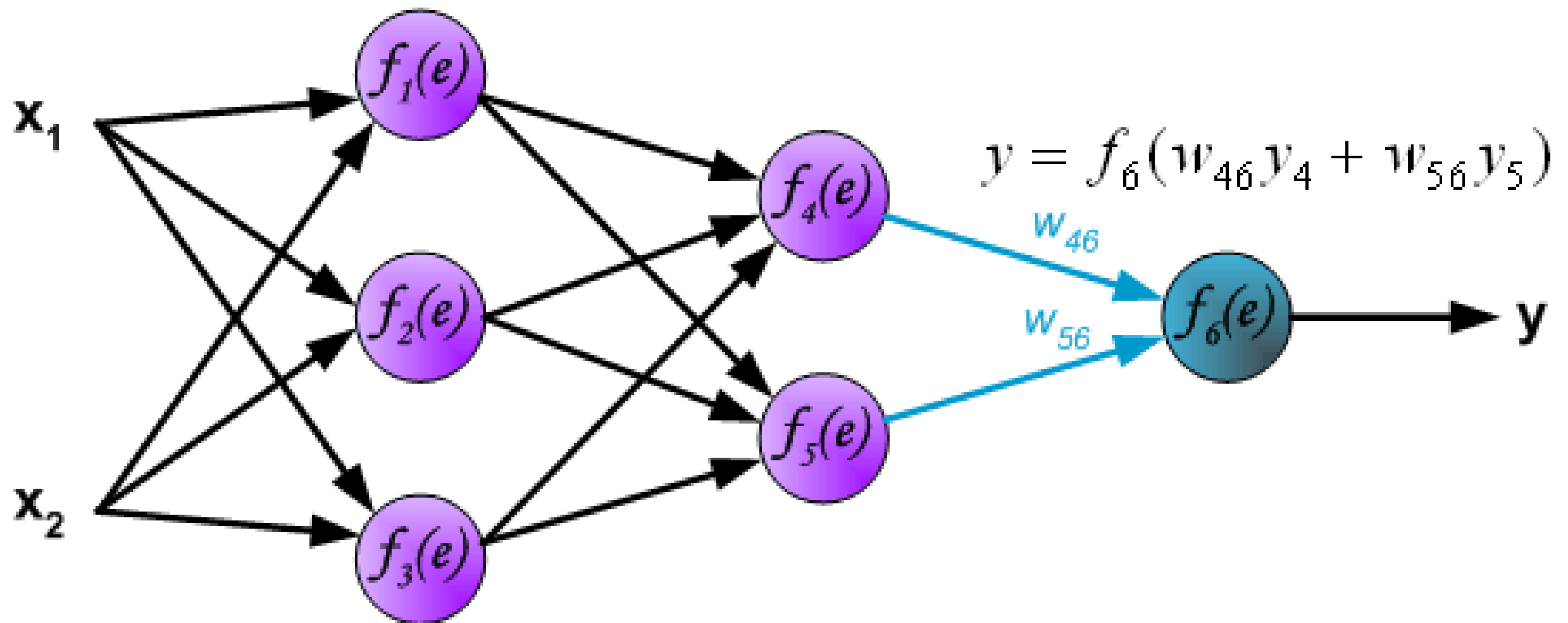

Mạng nơ-ron MLP

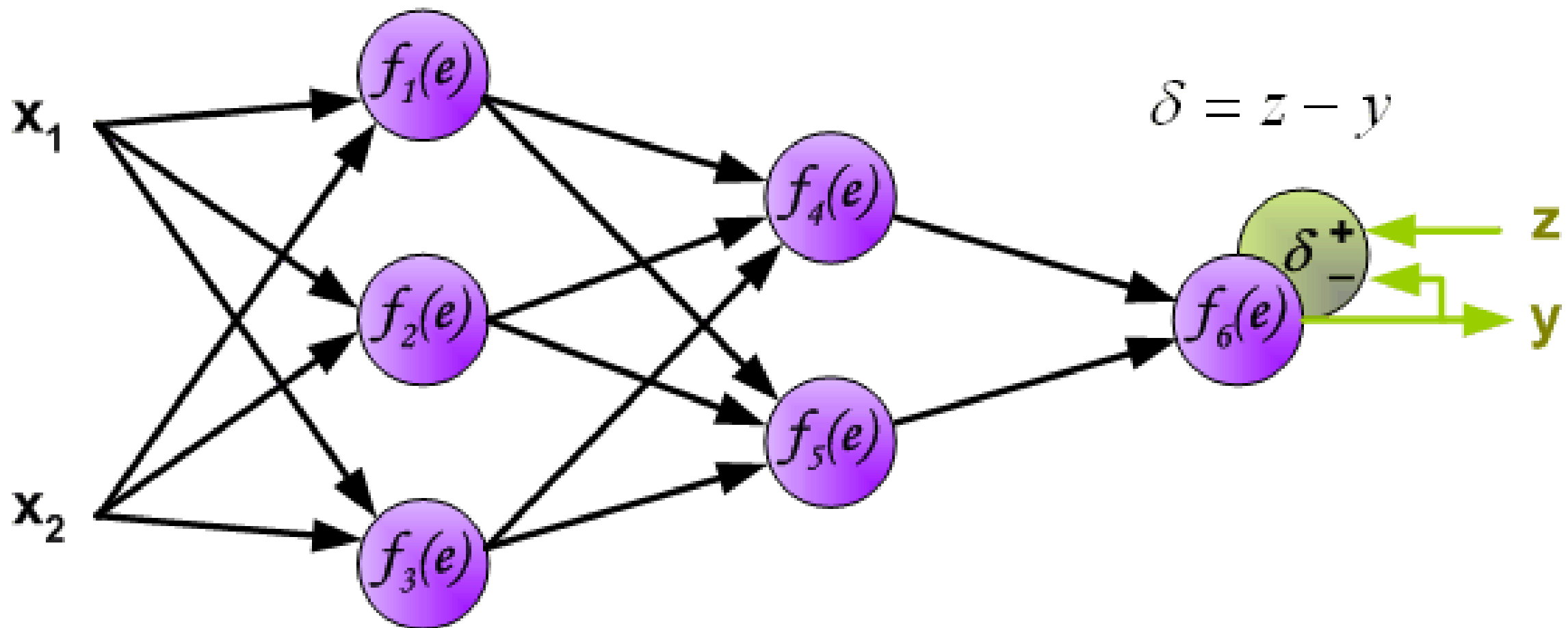
Mạng nơ-ron MLP

Quá trình lan truyền được thực hiện đến khi gặp đầu ra

Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

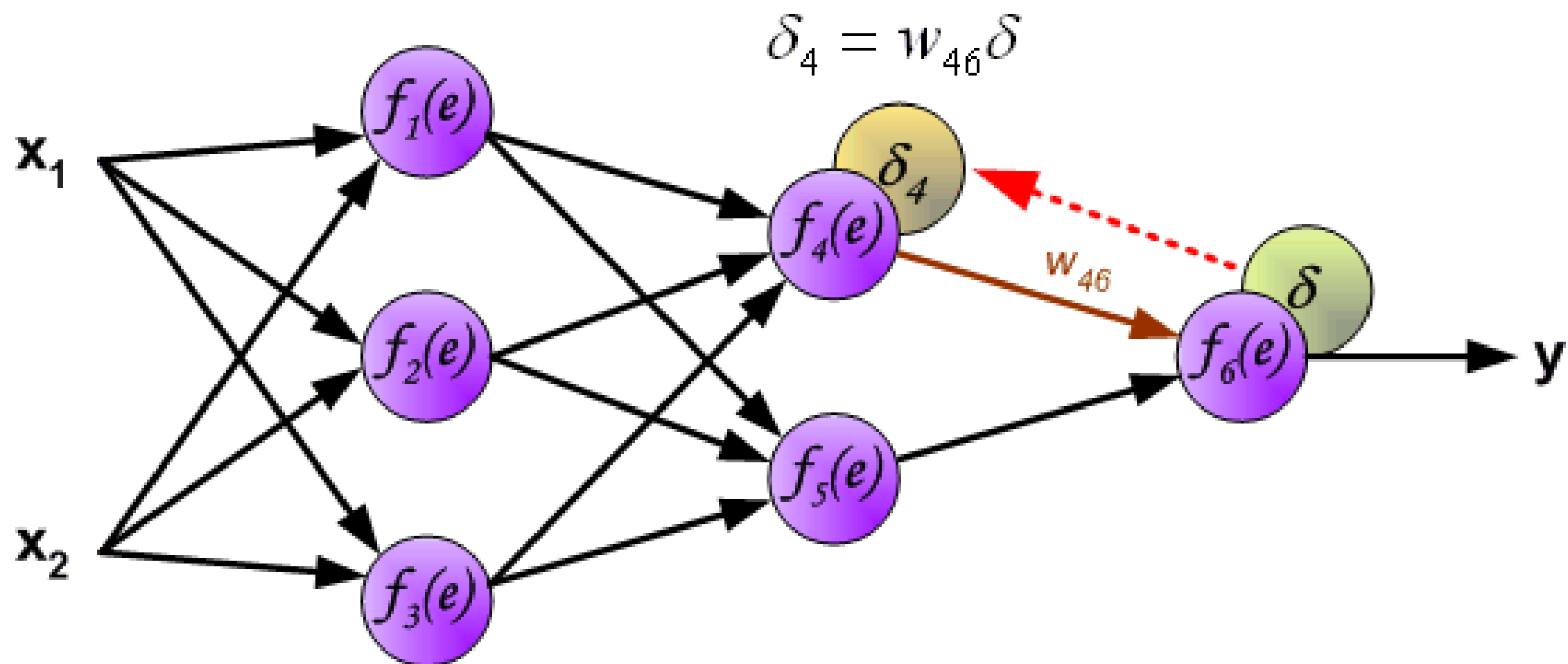
Tín hiệu đầu ra của mạng y được so sánh với giá trị đầu ra mong muốn (mục tiêu), được tìm thấy trong tập dữ liệu huấn luyện. Sự khác biệt được gọi là tín hiệu báo lỗi d của nơ-ron lớp đầu ra

Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

Ý tưởng:

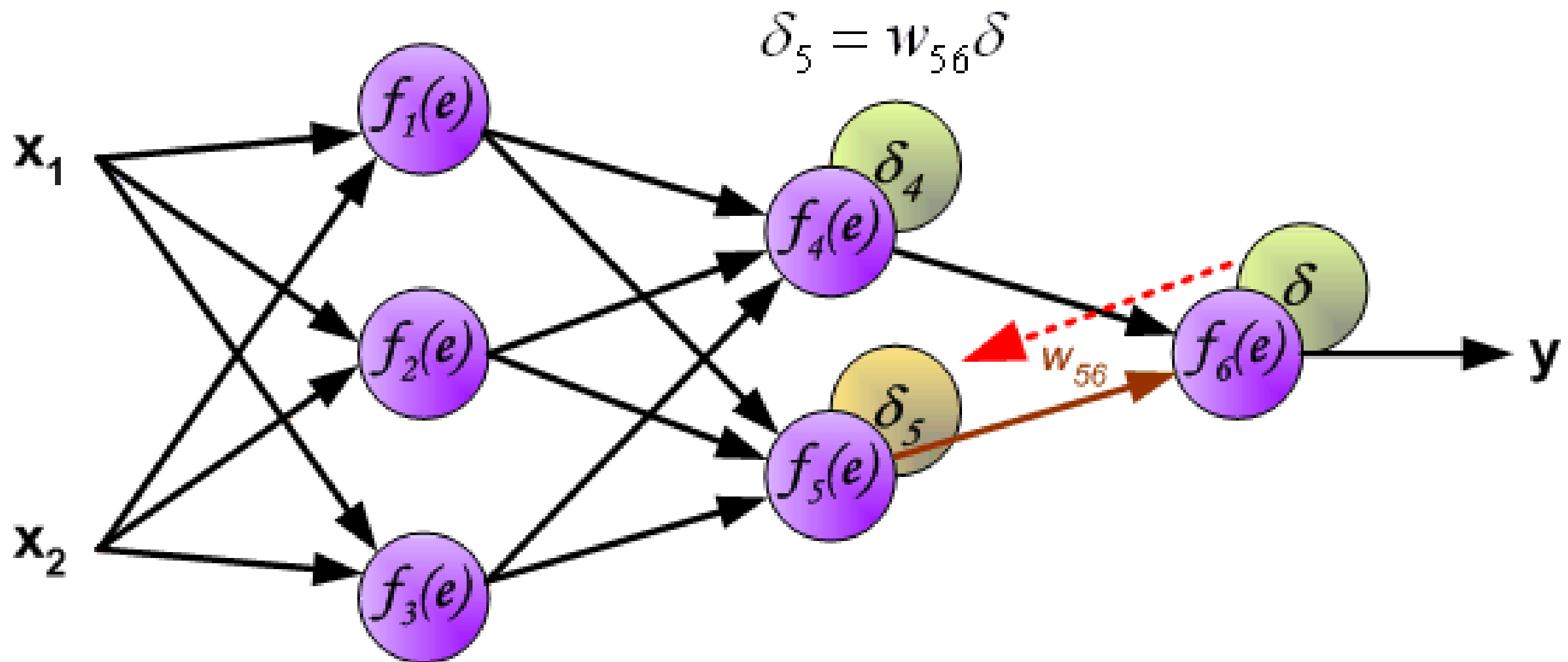
truyền tín hiệu báo lỗi d trở lại với tất cả các nơ-ron

Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

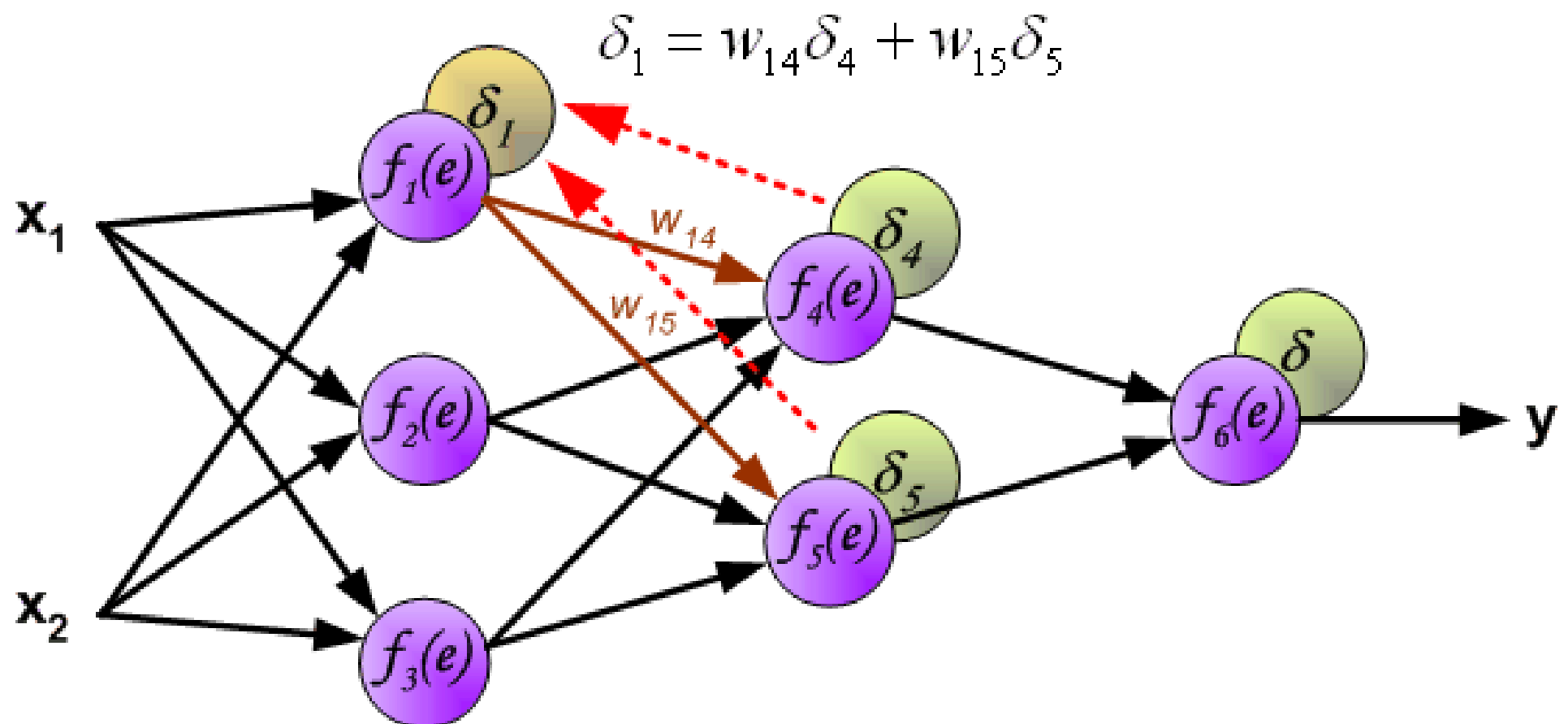
Ý tưởng:

truyền tín hiệu báo lỗi d trở lại với tất cả các nơ-ron

Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

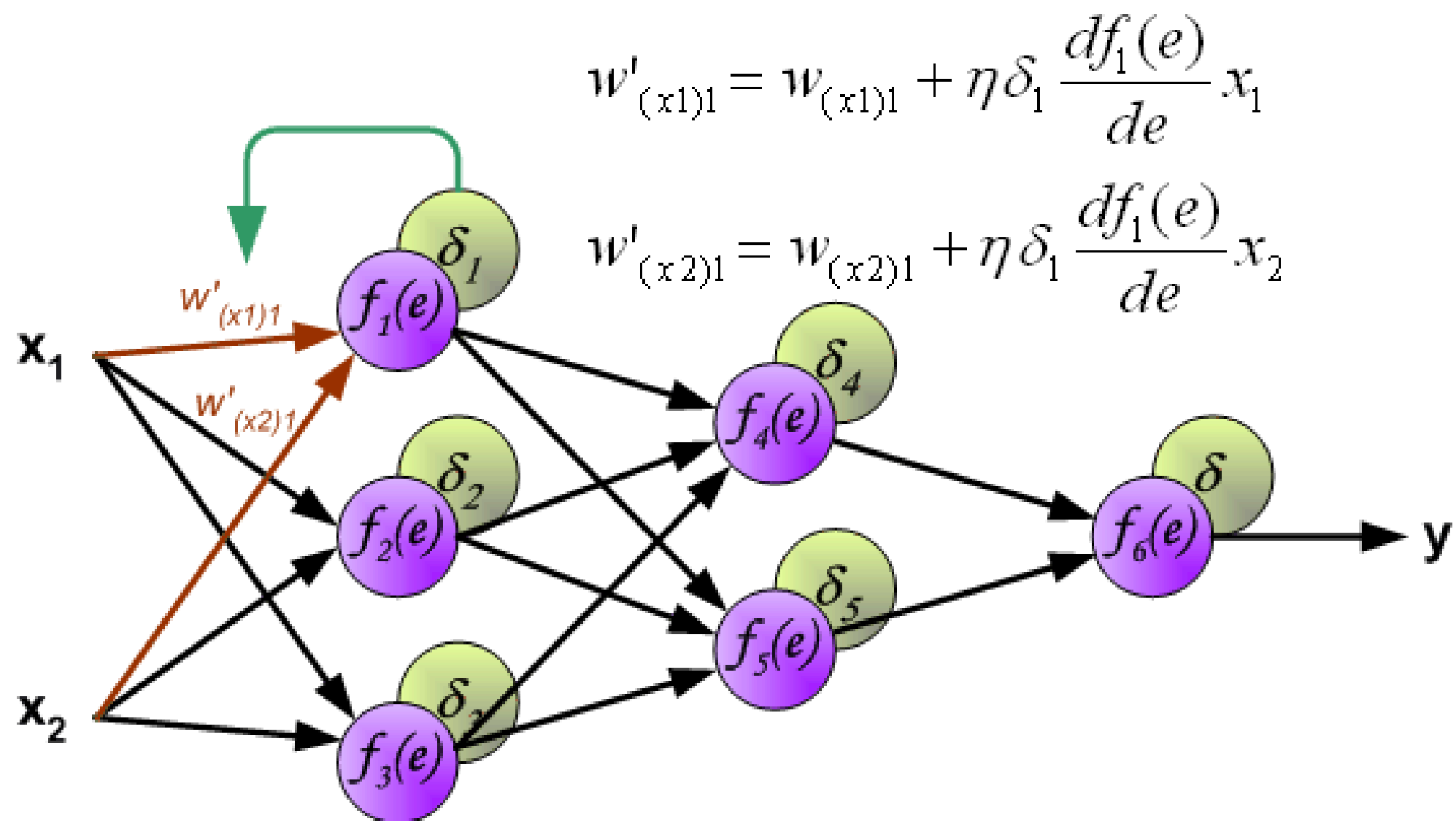
Các hệ số trọng lượng của w_{mn} được sử dụng để truyền lỗi trở lại. Chỉ có hướng dòng chảy dữ liệu được thay đổi (tín hiệu được truyền từ đầu ra sang đầu vào). Kỹ thuật này được sử dụng cho tất cả các lớp mạng. Nếu các lỗi truyền xuất phát từ vài nơ-ron, chúng được thêm vào. Hình minh họa dưới đây:

Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

Khi tín hiệu lỗi cho mỗi neuron được tính, các hệ số trọng lượng của mỗi nút đầu vào nơ-ron có thể được sửa đổi.

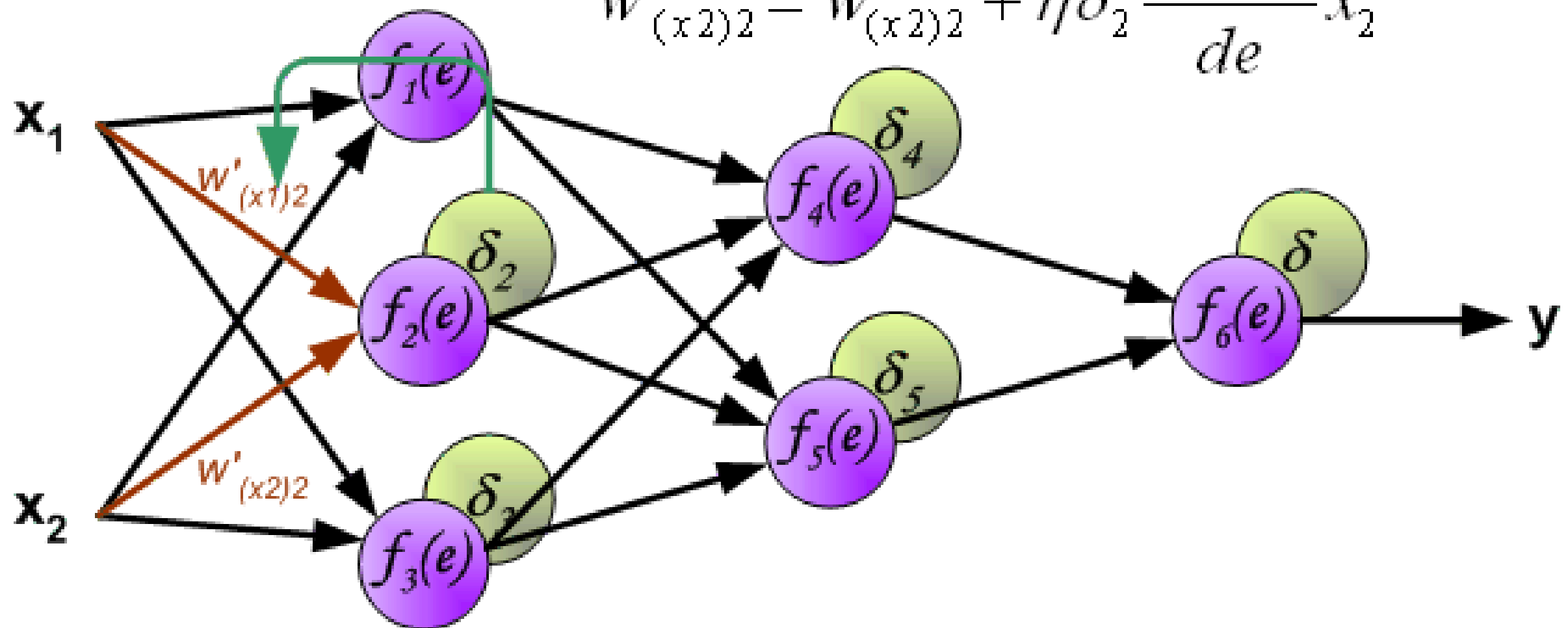
Trọng số được cập nhật

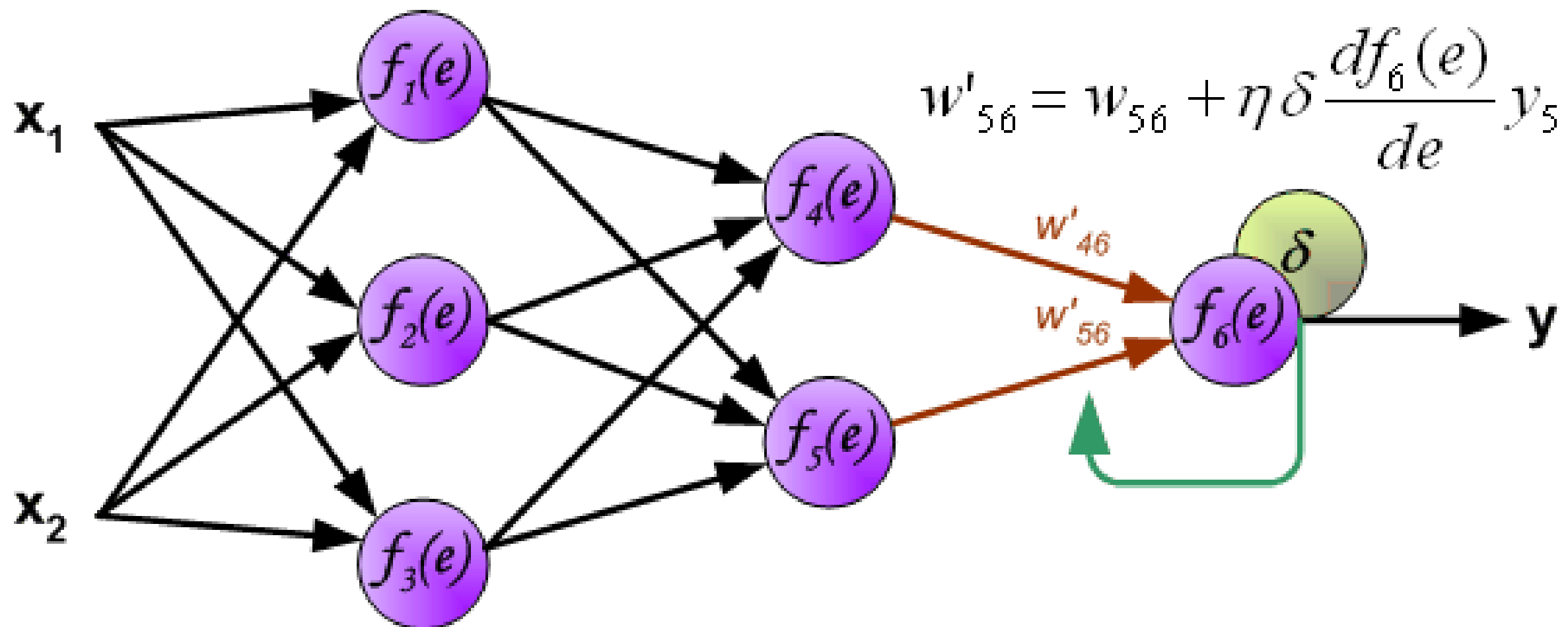
Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

$$w'_{(x1)2} = w_{(x1)2} + \eta \delta_2 \frac{df_2(e)}{de} x_1$$

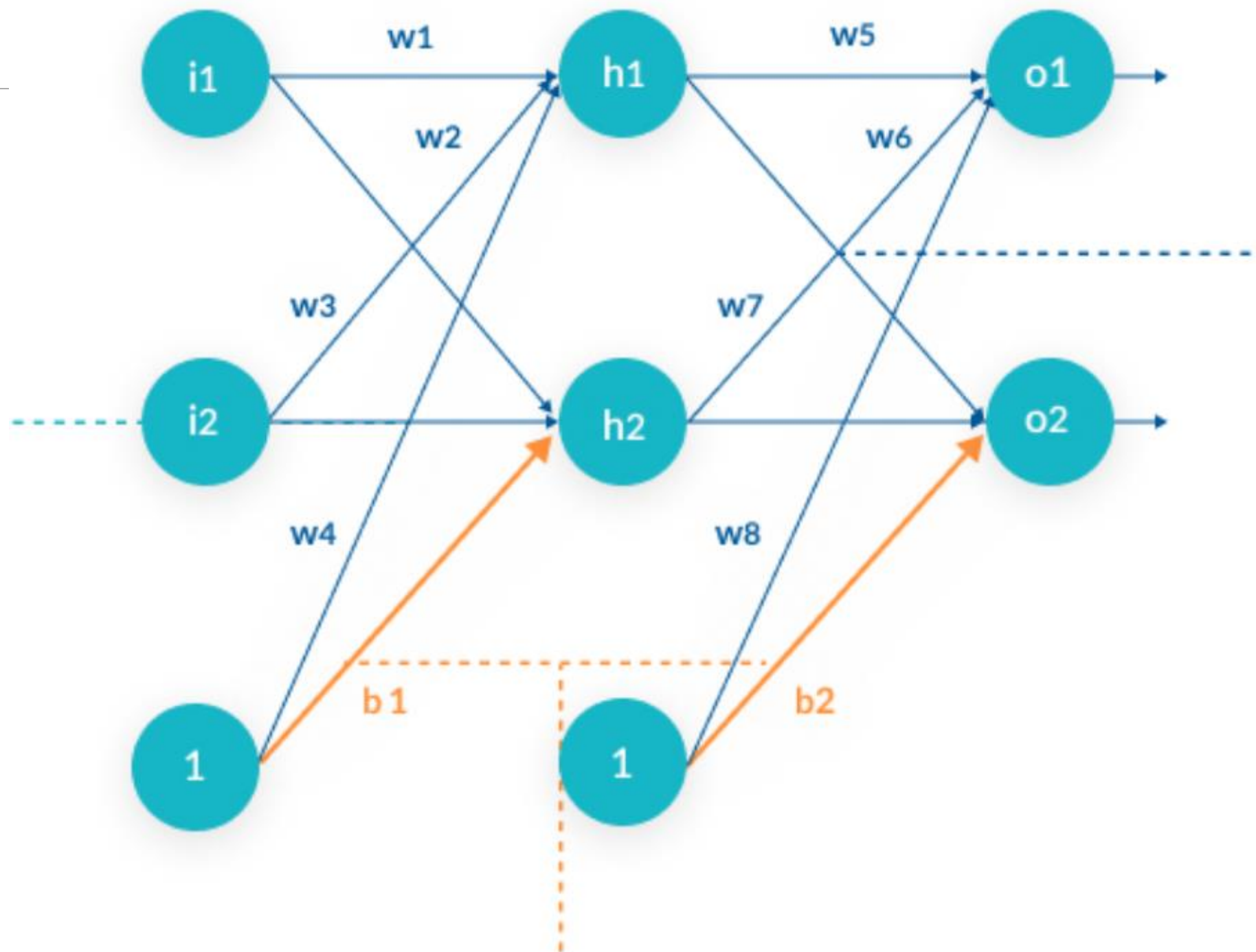
$$w'_{(x2)2} = w_{(x2)2} + \eta \delta_2 \frac{df_2(e)}{de} x_2$$

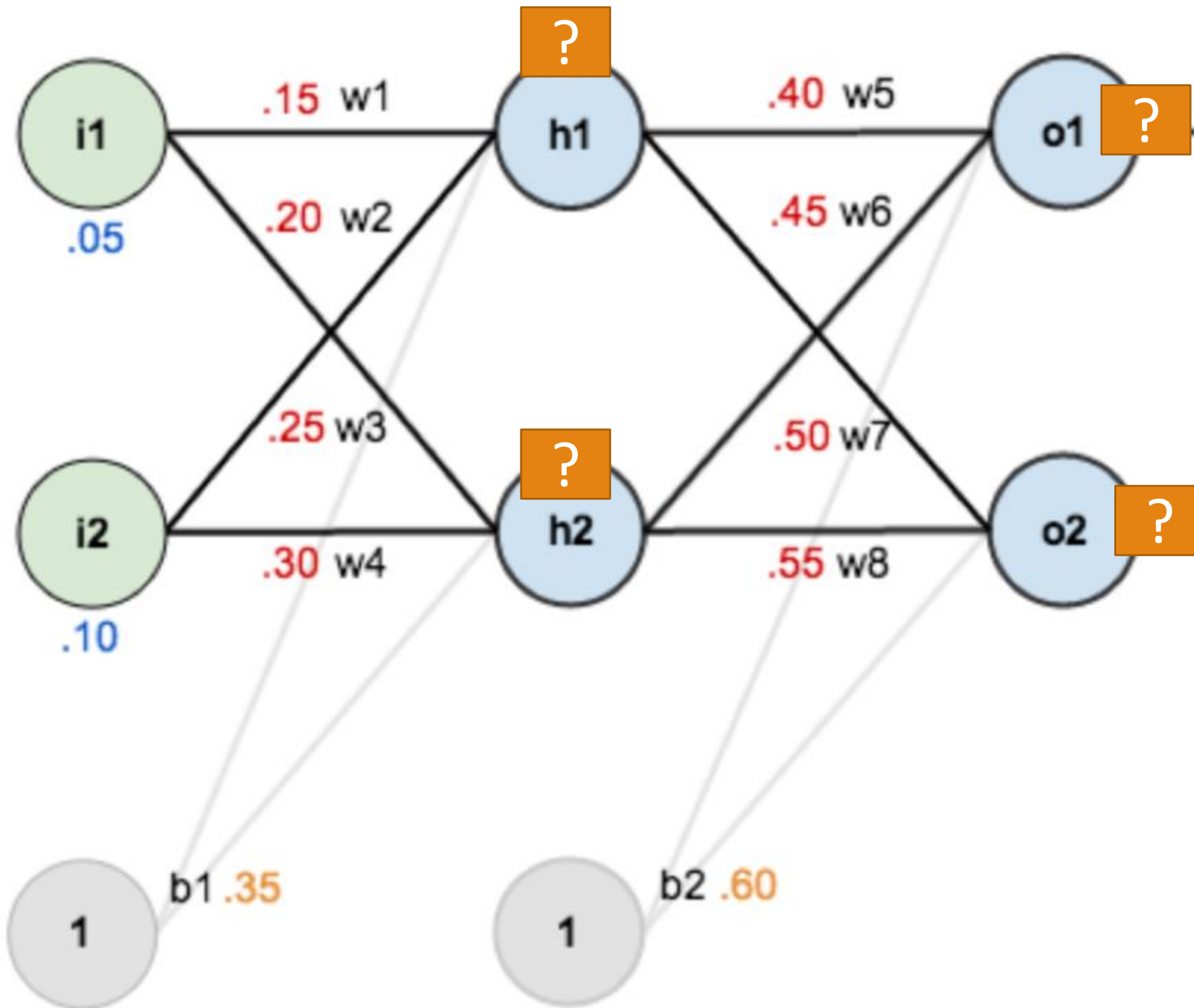

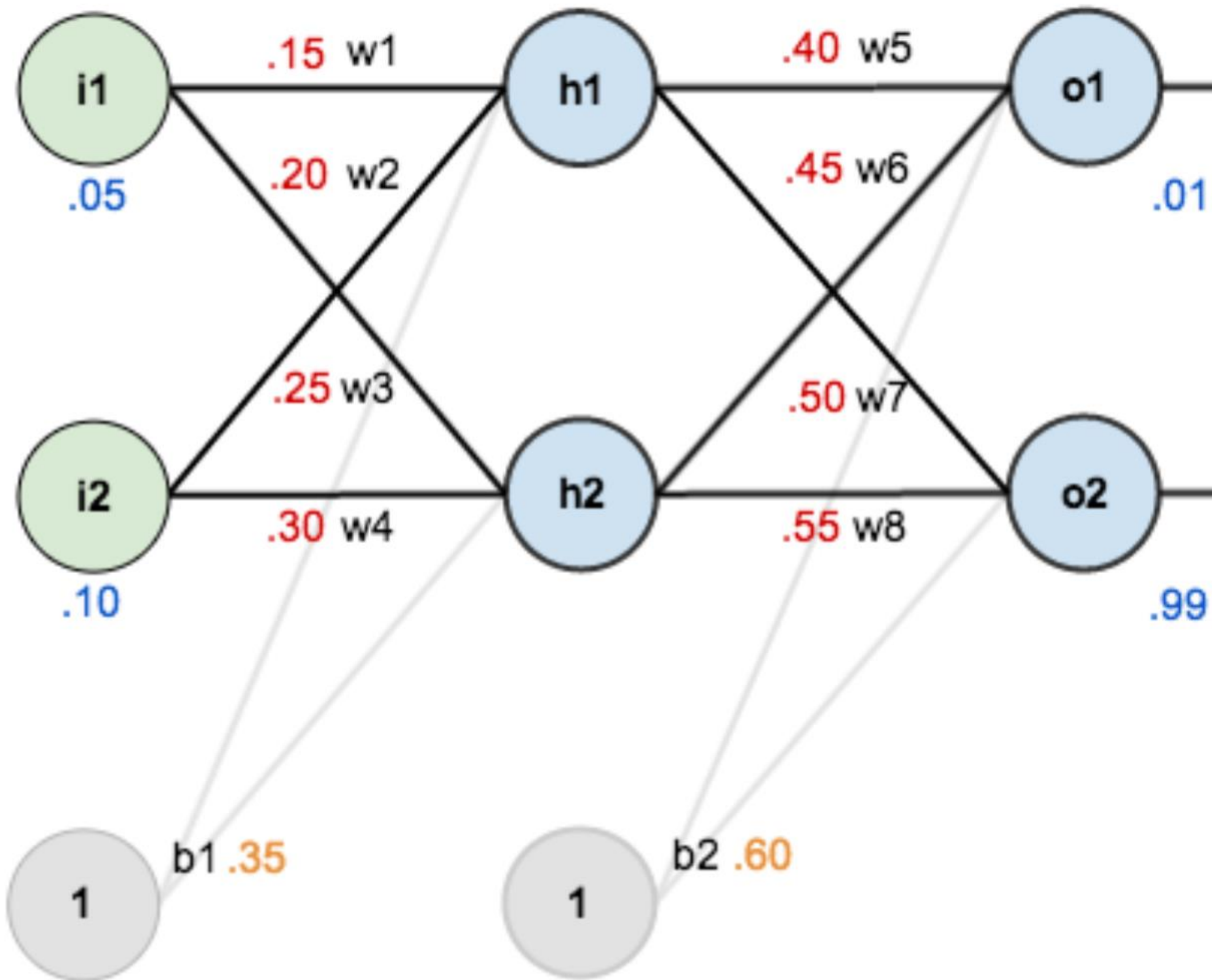
Mạng nơ-ron MLP: lan truyền ngược

- Giải thuật học lan truyền ngược tìm kiếm một vector các trọng số (weights vector) giúp **cực tiểu hóa lỗi tổng thể** của hệ thống đối với tập học
- Giải thuật BP bao gồm 2 giai đoạn (bước)
 - Giai đoạn **lan truyền tiến tín hiệu (Signal forward)**. Các tín hiệu đầu vào (vector các giá trị đầu vào) được lan truyền tiến từ tầng đầu vào đến tầng đầu ra (đi qua các tầng ẩn)
 - Giai đoạn **lan truyền ngược lỗi (Error backward)**
 - Căn cứ vào giá trị đầu ra mong muốn của vector đầu vào, hệ thống tính toán giá trị lỗi
 - Bắt đầu từ tầng đầu ra, giá trị lỗi được lan truyền ngược qua mạng, từ tầng này qua tầng khác (phía trước), cho đến tầng đầu vào
 - Việc lan truyền ngược lỗi (error back-propagation) được thực hiện thông qua việc tính toán (một cách truy hồi) giá trị gradient cục bộ của mỗi nơ-ron

Sai số ở tầng đầu ra

$$\frac{\partial E}{\partial w_{a \rightarrow b}} = -(y_b - o_b) \cdot$$

$$\frac{\partial o_k}{\partial o_b} = \frac{\partial o_k}{\partial u_k} \cdot \frac{\partial u_k}{\partial o_b} = f'(u_k) \cdot \frac{\partial u_k}{\partial o_b}$$
$$\frac{\partial u_k}{\partial o_b} = w_{b \rightarrow k}$$
$$\frac{\partial E}{\partial o_b} = \sum_k \left(\frac{\partial E}{\partial o_k} \cdot f'(u_k) \cdot w_{b \rightarrow k} \right)$$

Sai số ở tầng bất kỳ khác tang đầu ra

$$\frac{\partial E}{\partial w_{a \rightarrow b}} = \frac{\partial E}{\partial o_b} \cdot f'(u_b) \cdot o_a$$

$$\frac{\partial o_k}{\partial o_b} = \frac{\partial o_k}{\partial u_k} \cdot \frac{\partial u_k}{\partial o_b} = f'(u_k) \cdot \frac{\partial u_k}{\partial o_b}$$
$$\frac{\partial u_k}{\partial o_b} = w_{b \rightarrow k}$$
$$\frac{\partial E}{\partial o_b} = \sum_k \left(\frac{\partial E}{\partial o_k} \cdot f'(u_k) \cdot w_{b \rightarrow k} \right)$$

$$w_{a \rightarrow b} = w_{a \rightarrow b} + \Delta w_{a \rightarrow b}$$

$$\Delta w_{a \rightarrow b} = -\eta \cdot \frac{\partial E}{\partial w_{a \rightarrow b}}$$

Ôn tập

- Thế nào là học có giám sát, học không giám sát
- Xem lại các giải thuật phân loại, dự đoán đối với dữ liệu rời rạc và liên tục
- Cây quyết định: xác định được nhãn, thuộc tính, luật
- Xem lại giải thuật hồi quy tuyến tính, naïve bayes, kmean, mạng neural nhân tạo
- Ko thi mạng nơ ron lan truyền ngược